

68^e jaargang
[nummer 2 • 2021]

De Gildetrom

Magazine van de Noord-Brabantse schuttersgilden

Kunstwerk “De Wachter” Geijsteren

Concentratie, geduld en
een vaste hand is ook bij óns
de sleutel tot succes...

In ons atelier
vervaardigen wij
al ruim 40 jaar
op professionele
wijze gilde- en
koorkleding.

OOK ACCESSOIRES
ZOALS HOEDEN, SOKKEN,
VEREN, RIEMEN, ETC. ZIJN
BIJ ONS VERKRIJGBAAR

't atelier

Kreitenmolenstr. 134 • 5071 BJ Udenhout
TEL (013) 511 49 23 • www.tatelier.eu

Vaandels, Vendels en Vlaggen
Joke Willigers

Zand 33, 5757 RX Liessel
Tel.: (0493) 34 25 68 Fax (0842) 25 21 71
info@willigers.eu www.vaandel-vendel.nl

online en offline
vormgeving

06 101 950 77
info@olafs.nl
www.olafs.nl

Bezoekadres
Daalakkersweg 2-138
5641 JA Eindhoven

Postadres
Hooiland 15
5663 HL Geldrop

GILDEZILVER

NOUD PETERS EDELSMID

Le Blanc steenstraat 76 - 5831 JH Boxmeer
T 06 20 07 10 55 - E.denhoek.peters@gmail.com

Maandag gesloten
Dinsdag, woensdag, donderdag van 9.30-17.30
Vrijdag 9.30-20.00
Zaterdag 9.30-17.00

Gildeleden graag vooraf een afspraak maken.

Blinkt uit in vakmanschap

BELIEN

Uw gildekleding en
toebehoren, perfect op maat
gemaakt in eigen atelier.

Wij zijn gespecialiseerd in sjerpen,
hoeden (in vele modellen, kwaliteiten
en kleur) en gildekousen tot ver over
de knie (alleen bij ons verkrijgbaar).
Ook kunnen logo's (patroonsheiligen)
ingeborduurd worden!

Alle door ons geklede gilden worden
ook door ons onderhouden!

Kerkstraat 20, 3930 Hamont, België
Telefoon: 00 32 - 11 - 44 52 58

LAARZEN LAARZEN LA
PLUIMEN-VEREN-PLUI
KOPPELS-RIEMEN-KOP
HOEDEN-SHAKO'S-HO
UNIFORMSCHOENEN
DANSSCHOENEN DAN
HISTORISCHE-SCHOEN
GILDESCHOENEN GIL
OVERSCHOENEN OVE
HANDSCHOENEN HAN
OPERA-OPERETTE-SCH
TONEELSCHOENEN

**VAN
BEERS B.V.**

Engelsestraat 6, 5171 DW Kaatsheuvel • NL
T: (0416) 27 22 54 • E: info@vanbeersbv.nl
Internet: www.vanbeersbv.nl

Driemaandelijks magazine van de
Noord-brabantse schuttersgilden
Uitgave van de stichting De Gildetrom
ISSN 1380-233X.
Jaargang 68 (2021) nummer 2

HOOFDREDACTEUR

Gert van Elderen
M 06 51 39 56 08
E hoofdredactie@degildetrom.nl

REDACTIE NIEUWSBRIEF

Peter van Kuijen
T 06 44 62 30 73 E nieuwsbrief@degildetrom.nl

CORRECTOR

Eline Streek
T 06 42 21 39 20 E corrector@degildetrom.nl

AFGEVAARDIGDEN

Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden/E.G.S.
Annie Maas
T 06 15 34 08 79 E secretariaat@schuttersgilden.nl

VERSLAGGEVER

Jan Meulemeesters
T 0492-32 17 06 M 06 43 97 13 25 E reporter@degildetrom.nl

KRINGREDACTEUREN

LAND VAN CUIJK
Hanny Hamers-Heessen
T 0486 41 15 52 M 06 20 79 96 51 E redactie.cu@degildetrom.nl

KEMPENLAND

Ton Steenbakkers,
M 06 29 58 15 40 E redactie.ke@degildetrom.nl

MAASLAND

Hetty Verhoeven
T 073 532 32 44 M 06 30 58 26 09 E redactie.ma@degildetrom.nl

KWARTIER VAN OIRSCHOT

Gert van Elderen
M 06 51 395 608 E redactie.kw@degildetrom.nl

PEELLAND

Stefan van Heugten
M 06 53 69 31 76 E redactie.pe@degildetrom.nl

BARONIE EN MARKIEZAAT

Cees Martens
T 076 596 20 19 E redactie.bm@degildetrom.nl

ADMINISTRATIE EN ABONNEMENTEN

E secretariaat@degildetrom.nl

BETALINGEN

Rekeningnummer: IBAN-nr: NL87 RABO 0134 5088 74
Stichting De Gildetrom

AUTEURSRECHT OP BRIEVEN EN INGEZONDEN STUKKEN

Lezers die brieven of ingezonden stukken sturen ter publicatie behouden hun auteursrecht, maar verlenen door inzending onbeperkt toestemming het materiaal te publiceren - al dan niet in verkorte of bewerkte vorm - en in alle uitgaven, in print of elektronisch, van De Gildetrom en het op te slaan in (elektronische) databanken en andere bestanden.

Voorwoord

Beste lezers,

Laten we beginnen met een quote uit De Gildetrom eerste jaargang, nummer 1, 16 oktober 1954.

“Moge de toewijding en ambitie der gildebreders, die in de loop der jaren en ook in het jongste verleden, zoveel buitengewoon schone resultaten hebben weten te verwezenlijken, “De Gildetrom” tot een succes te maken.” (Jonkheer meester R.A. van Rijckevorsel)

Met deze oproep spoorde in de eerste uitgave van De Gildetrom de toenmalige voorzitter van de Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden, Jonkheer meester R.A. van Rijckevorsel, de gildebreders aan om een bijdrage te leveren aan De Gildetrom. Nog steeds geldt deze oproep.

In de eerste uitgave van 2021 riepen wij u op om artikelen aan te leveren voor het thema “Trots op onze gilden”. Inmiddels zijn de eerste resultaten terug te lezen in de voorgaande uitgaven. Als redactie zijn we ervan overtuigd dat er nog vele kunstwerken zijn over de gilden.

U zult merken dat deze uitgave wat “dunner” is als voorgaande uitgaven. Waarschijnlijk heeft u zelf al geraden dat de oorzaak terug te vinden is in de Covid-19 situatie. Het gilde-leven ligt stil.

Echter, als positieve hoofdredacteur ben ik ervan overtuigd dat er interessante onderwerpen staan in deze uitgave. Van een interview met de dochter van de voorgenomen voorzitter tot een levensgroot drieluik met een bijzondere geschiedenis.

Wederom wens ik u veel leesplezier toe en blijf gezond.

Gert van Elderen ■

Over de coverfoto

KUNSTWERK “DE WACHTER” GEIJSTEREN

Het is een gildebreders van het Koninklijk Sint Willibrordusgilde uit Geijsteren die de wacht gaat houden. Dit verwijst naar de oorsprong van het gilde dat is opgericht ter bescherming van “Huis en Haard”. De gildebreders heeft het silhouet van de toenmalige eerste gildemeester Piet Kunen.

Over de middenfoto

Drieluik van het gilde Sint Antonius Abt te Vorstenbosch.

Sluitingsdatum inzending kopij voor nummer 3: 7 augustus 2021.

Stuurt u alstublieft de kopij zo snel mogelijk door naar uw kringredacteur. Kopij die na 7 augustus 2021 binnenkomen, verschijnen in nummer 4-2021.

VOORWAARDEN

Abonnementsprijzen voor 2020 zijn:

Particulier abonnement € 13,00 (indien een machtiging tot automatische overschrijving is verleend € 10,00). Collectief abonnement via gilde € 10,00.

Buitenlands abonnement: € 20,00. Het abonnement geldt voor een kalenderjaar en wordt geacht te zijn voortgezet, indien niet vóór 1 november opzegging heeft plaatsgehad. Nieuwe abonnementen kunnen onmiddellijk ingaan. De redactie houdt zich het recht voor teksten naar beste weten en in ieders belang te redigeren.

Advertentietarieven worden op aanvraag medegedeeld.

Niets uit deze uitgave mag worden vermenigvuldigd en/of openbaar gemaakt op welke wijze dan ook zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de stichting De Gildetrom. De ingezonden artikelen vallen buiten de verantwoordelijkheid van de hoofdredactie.

Vormgeving en lay-out: Olafs Grafische Vormgeving

Druk: Printplan Eindhoven. Oplage: 3000 stuks.

Een nieuwe naam, maar dezelfde gezichten

Andriessen Goud- en Zilveratelier

is sinds 1 januari 2021 veranderd in:

Atelier Stiphout

Voor al uw Schutters- en Gildezilver

Luuk Berbers & Cora Postema

Het adres blijft:

Dorpsstraat 18

5708 GH Helmond (Stiphout)

☎ 0492-550792

✉ info@atelierstiphout.nl **LET OP: nieuw mailadres**

🌐 www.atelierstiphout.nl

De koningsschilden van **Kees Ketelaars** Eigentijdse vormgeving met gevoel voor traditie

Sieraden Sculpturen Schilderijen

Kees Ketelaars

Di t/m Vr 9-18u Za 9-13u www.keesketelaars.nl 013-5133168

JOHN BIJSTERVELD
MEESTER GOUDSMID / EDELSMID

Leenderweg 37

5554 CK Valkenswaard

TEL. 040 - 204 24 89

goudsmidbijsterveld@hetnet.nl

www.goudsmidbijsterveld.nl

EXCLUSIEF GILDEWERK
VOOR EEN PERSOONLIJK ACCENT

Het kost maar 5 euro

Het kost maar € 5,00 om een advertentie
van vier kolomregels in De Gildetrom te plaatsen.

De enige voorwaarde is, dat u abonnee bent
en de advertentie geen commercieel oogmerk heeft.

U kunt de tekst, maximaal vier kolomregels, sturen aan:

De Gildetrom

secretariaat@degildetrom.nl

Rekeningnummer:

IBAN-nr: NL87 RABO 0134 5088 74

T.n.v. Stichting De Gildetrom

8

Sint Antonius Abt en zijn bekoringen

20

Aantekeningen over het wel en wee van de gilde-altaren in Gemert

29

Gilde Herpen van 1681 tot 1894

29

Geslaagde activiteiten voor basisschooljeugd in Geffen

Van de redactie

Een tijdelijke aanpassing voor ingezonden artikelen 6

Trots op onze Gilden

Schutsboom Sint Catharina en Barbara Gilde Geldrop (1475) 6
 Samenwerking verbindt veel 7
 Sint Antonius Abt en zijn bekoringen 8
 Eerbetoen aan de standaardruiter 10
 Sint-Sebastiaangilde, Haaren 10
 Natuurstenen plaat in de hoofdstraat van Schijndel 11
 De Vendelier 11
 Gildekunst in Udenhout 12
 Kunstwerk "De Wachter" Geijsteren 12
 De gildeboom als monument 13
 Dorpsplein en "Het Gilde in Beweging" .. 13
 Schutsboom Gilde Blitterswijk 14
 Het gildehuis en kasteelpoort 14
 Kunstwerken en de Diessense gilden 15
 Kunstwerk Liempde 16
 Gildemonument Oirschot 17
 De schutsboom 18

Informatief

Aantekeningen over het wel en wee van de gilde-altaren in Gemert 20

Reportage

Schuttersheiligen, een persoonlijke rangschikking 25

Ingezonden

Sint Anthoniusgilde Sambeek 600 jaar ... 26
 Cor Verhagen, een gildebroeder als een encyclopedie 27

Interview

Zilverchat bijna verloren 28
 Gilde Herpen van 1681 tot 1894 29

Jeugd

Geslaagde activiteiten voor basisschooljeugd in Geffen 30

Federatienieuws

Van het NBFS bestuur 31

Kringnieuws

Land van Cuijk 33
 Kempenland 34
 Maasland 35
 Kwartier van Oirschot 37
 Peelland 38
 Baronie en Markiezaat 39

In memoriam

Foto vervlogen tijden 43

Agenda

Een tijdelijke aanpassing voor ingezonden artikelen

Momenteel geldt er een versoepeling voor de ingezonden artikelen. Kringnieuws-berichten zijn nu soms wat langer dan de toegestane tweehonderd woorden en tellen niet één maar meerdere foto's. Daarmee behouden we een gevulde Gildetrom.

HET THEMA "TROTS OP ONZE GILDEN"

Voor het nieuwe thema "Trots op onze gilden" blijft de redactie op zoek naar artikelen over kunstwerken die specifiek gemaakt zijn over het gilde.

In verschillende dorpen en steden staan kunstwerken die met gilden te maken hebben. Als voorbeeld dit kunstwerk in Gemert. Misschien dat er in uw dorp of stad ook een kunstwerk staat dat met uw gilde te maken heeft. Wilt u in dat geval de kringredacteur van uw kring hierover de informatie sturen? Zoals bijvoorbeeld een mooie foto, de naam van degene die het kunstwerk heeft gemaakt, wat het verhaal is achter dit kunstwerk, hoe het tot stand is gekomen, enzovoort. Stuur uw bijdrage indien mogelijk zo snel mogelijk in.

De inzendingen rond dit thema worden in één van de volgende nummers van De Gildetrom geplaatst.

Er is een vraag ontstaan of glas-in-lood en een specifiek beeldwerk in de kerk ook onder het thema vallen. Als er een bijzonder verhaal of een bijzondere geschiedenis bij hoort is het antwoord: 'Ja, zeker!'

Denk in gedachte aan de zichtbaarheid van de gilden. ■

INFORMATIEF

Door Felix Crooijmans

Trots op onze gilden

Ruim tachtig jaar stond de schutsboom van het Sint Catharina en Barbara Gilde in de Slachthuisstraat. Op de hoek van de Slachthuisstraat en het Bogardeind was café Van Leeuwen het thuishonk van het gilde voordat het huidige onderkomen in gebruik werd genomen. In dat café is het plan voor een gilde-monument geboren. Met de herinrichting van het centrum (en daarmee het verdwijnen van houthandel Deelen) moest de schutsboom ook het veld ruimen. Het gilde kwam daar twee keer per jaar bijeen om op de eerste zaterdag van september de kermis te openen en enkele dagen later (op woensdagavond) de kermis af te sluiten. Op beide tijdstippen was er de gelegenheid om je aan te melden en (aspirant-)lid te worden van het gilde. Tot op de dag van vandaag moet je ook nog man zijn. 's Avonds worden eventueel aspirant-leden gedoopt tot volwaardig gildebroeder. De doopplechtigheid vindt plaats in of bij De Gildehoek aan de Strabrechtseheideweg in Heeze (ons gilde-onderkomen is niet verplaatst, maar door een grenscorrectie ligt het plotseling niet meer in Geldrop, maar in Heeze). De gildebroeder wordt gedoopt door de hoofdman met een zilveren beker, gevuld met bier.

Schutsboom Sint Catharina en Barbara Gilde Geldrop (1475)

VAN PLANNEN MAKEN TOT REALISEREN

In oktober 2003 werden er al plannen gesmeed om de schutsboom te laten staan in de Slachthuisstraat, maar in maart 2005 kwam er een nieuwe locatie in zicht. En in de tweede helft van 2007 is er een aantal keren overleg geweest tussen afgevaardigden van het gilde, de gemeente Geldrop-Mierlo en de projectontwikkelaar van Overburght. De grote stimulator van het project was gildebroeder Ad van Helvoort. De plaats waar het monument zou komen te staan was aan de rand van de nieuwe wijk Overburght, in de bocht van het Bogardeind, tegenover het Sint Anna Ziekenhuis. Uiteindelijk kreeg het gilde alle medewerking van de

gemeente en de projectontwikkelaar. Maar...men moest zelf op zoek gaan naar bedrijven en particulieren die het geheel zouden moeten bekostigen.

Naarmate de plannen vorderden werd er gekozen voor het ontwerp van beeldend kunstenaar Willem van der Velden, wiens grootvader koning was van het gilde. Het monument bestond uit een gildebroeder (waarvoor Ad van Helvoort model stond) en een schutsboom met plaquette. De projectontwikkelaar zou de schutsboom verplaatsen en ervoor zorgen dat het hele pleintje rondom het monument en de schutsboom bestraat zou worden. De schietende gilde-

Gilde-monument met kantoorvilla Van Agt op de achtergrond.

Ontwerp.

broeder werd in brons uitgevoerd. De oplegboom werd gemaakt van cortenstaal en de 16,5 meter hoge schutsboom zou kantelbaar moeten zijn vanwege het ophangen van de vlag. Het gilde zou een mooi subsidiebedrag van de gemeente krijgen en ook de projectontwikkelaar en de aannemer deden een duit in het zakje. In september 2009 startte de sponsoractie en uiteindelijk werd op 6 april 2011 de opdracht aan Willem van der Velden verstrekt voor het leveren van een "staande schutter, hoog één meter tachtig, brons gepatineerd" en een "gilde-schild voorzien van jaartal en namen van sponsors in hoog reliëf, gepatineerd in dezelfde kleur als het beeld". Er volgde een spannende tijd voor iedereen die aan het project werkte. Oud werknemer van Kuhn (voorheen PZ) Piet van de

Schutter met Sint Anna Ziekenhuis.

Berselaar, heeft talloze uren besteed aan de cortenstalen oplegboom en het schild. vijf maanden later was het zover. Met Geldrop kermis op 3 september 2011 werd onder grote belangstelling van de kunstenaar, de gilde-leden, sponsors, belangstellenden en het gemeentebestuur, door burgemeester Rianne Donders het gilde-monument onthuld. Vervolgens werd deze gezegend door pastoor Sjef van der Maazen. Een emotioneel moment voor degenen die er jarenlang in geloofd hebben en bezig zijn geweest met de realisatie van dit prachtige monument in het centrum van Geldrop. Een jaar later heeft het koningschieten plaatsgevonden rondom het monument. De jaren daarna gebeurde dat weer bij het gildehuis. ■

Schutter met de kermis.

Brochure uit 2011.

Trots op onze gilden

Samenwerking verbindt veel

In 2016 vierde gilde Sint Lucia uit Steensel haar 300-jarig jubileum en heeft het ook een geweldige kringgildedag georganiseerd. Het is inmiddels weer bijna vijf jaar geleden, maar we denken nog steeds vaak terug aan deze voortreffelijke en unieke dag. Een mooie viering in de kerk, het gebruik van de accommodaties in Steensel, de tentoonstelling met presentatie van het Stinsels Archief en niet te vergeten de gezelligheid in en rondom de feesttent. Deze dag was niet mogelijk geweest zonder de medewerking van veel Steenselse verenigingen en inwoners. De leden van het gilde hebben in de ledenvergadering dan ook als idee geopperd om een kunstwerk aan te bieden aan al deze vrijwilligers van het dorp om hiermee hun dankbaarheid tot uitdrukking te brengen. Ook werd besloten dat het kunstwerk op een prominente plek geplaatst zou gaan worden, namelijk op het Kerkplein bij

de kerk. Met het gilde hadden we bedacht om een kunstwerk te maken van enkele gildefiguren, zoals een schutter, vendelier en tamboer. Aangezien in het dorp ook veel creatieve mensen wonen, leek het ons dan ook aardig om het ontwerp en de realisatie helemaal in eigen handen te houden.

Een echtpaar heeft het kunstwerk ontworpen en hiervan een CAD-tekening gemaakt. Een andere inwoner heeft ons ondersteund bij de positionering en belichting van de figuren en een oud-Steenselnaar heeft ervoor gezorgd dat de figuren werden gezaagd uit platen van cortenstaal. Daarnaast hebben onze eigen leden gezorgd voor onder andere het grondwerk, betonnen sokkels en verlichting. In december 2017 hebben wij tijdens het jaarlijkse patroonsfeest van de patrones van het dorp (de Heilige Lucia) het kunstwerk onthuld met medewerking van de

ontwerpers. Hiermee is het dorp een kunstwerk rijker geworden en kunnen we nog vaak stilstaan bij het jubileum van 2016. Het maakt opnieuw duidelijk dat er veel mogelijk is in een klein dorp. Er zijn altijd mensen bereid om hun bijdrage te leveren aan de samenleving. Als gilde staan we daar graag middenin. ■

Sint Lucia uit Steensel.

Drieluik van het gilde Sint Antonius Abt te Vorstenbosch

Ter viering van het 350-jarig jubileum van ons gilde in 1989 werd de gildedag van gildekring Maasland in Vorstenbosch gehouden. Ofschoon het oudste in ons bezit zijnde koningsschild dateert uit 1639 is het gilde van een oudere datum. Jammer genoeg ontbreken hiervan de historische gegevens. Het jubileum werd op een bijzondere manier door het gilde gevierd waarbij de toenmalige hoofdman Jan van Grunsven een blijvende herinnering voor deze mijlpaal realiseerde.

Sint Antonius Abt en zijn bekoringen

HOE?

Op zijn zoektocht naar een historisch verantwoorde herinnering ventileerde Jan zijn idee aan Ton Vorstenbosch (Nistelrode) met wie hij nog altijd een uitstekende relatie heeft. Al prattende met elkaar kwam het leven van Antonius Abt in beeld en alras concludeerden beiden dat een schilderstuk daarover wel heel erg mooi zou zijn.

HET DRIELUIK

Ton had een goed contact met kunstschilder Hendrik de Laat uit 's-Hertogenbosch en legde het idee aan hem voor. Deze was meteen enthousiast gezien zijn kennis over de Vlaamse Primitieven (onder andere Jeroen Bosch uit 's-Hertogenbosch). Graag zou hij de opdracht voor het schilderen van een drieluik aanvaarden met het thema: Sint Antonius Abt en zijn bekoringen. Maar er hing wel een kostenplaatje aan dat tot vreugde van het gilde werd opgelost door het schenkings-aanbod van het gezin Ton Vorstenbosch. Dit gebaar werd mede aangestoken door het enthousiasme van de gildeleden en de waardering voor de loyale medewerking van het parochiebestuur om het schilderstuk permanent in de apsis van het kerkgebouw Sint Lambertus te plaatsen. Doch ook door het vertrouwen in het vakmanschap van de schilder die het een eer vond deze opdracht uit te voeren. De schenkers zijn vereeuwigd in het getijde-boek dat voor Antonius Abt op de sarcofaag ligt.

HET SCHILDEREN

Hendrik de Laat toog aan het werk, maakte diverse schetsen en kreeg toestemming om in de leegstaande pastorie het drieluik te schilderen. De panelen (hoog 1,72 meter en 2,26 meter breed) van het drieluik zijn handmatig vervaardigd door firma Boselie uit 's-Hertogenbosch en werden door Hendrik de Laat op

Middenpaneel met levend varken dat na het poseren vrolijk rondscharrelt in de pastorie.

dezelfde manier voorbereid zoals gebruikelijk in de middeleeuwen. Op verzoek van de schilder leverden de gilde-leden met gezwinde spoed de gewenste voorwerpen aan, omdat Hendrik uitsluitend werkte met tastbare objecten en niet van een foto of uit een boek. Zo ook werd onder andere een levend varken als voorbeeld gebracht.

TENTOONGESTELD

Het middenpaneel was inmiddels zover uitgewerkt dat het op de kringdag in 1989 in de grote feesttent tentoongesteld werd. Ook eregast minister Gerrit Braks was onder de indruk en uitte zijn bewondering over de uitstraling van het werk. Door Hendrik werd gedurende de rest van het jaar onverdroten geschilderd aan het drieluik, waardoor er zo'n 1200 schilderijen in zitten. Voor hagiografische feiten werd hij bijgestaan door Drs. Jan van Haaren (oud-directeur van de kunstacademie te 's-Hertogenbosch) die bovendien waardevolle adviezen gaf over iconografische voorstellingen van Antonius Abt. Hendrik werd vanuit zijn woning

Detail rechter zijpaneel. Hierin is de reflectie van de schilder te zien in de omgevallen miskelk.

in 's-Hertogenbosch voor zijn werkzaamheden in Vorstenbosch een heel jaar lang door de gilde-leden opgehaald en thuisgebracht.

INZEGENING EN COMMOTIE

Op zondag 20 januari 1990, volgend op de naamdag van Antonius Abt, is het drieluik ingezegend door Monseigneur Johannes ter Schure, bisschop van het diocesis 's-Hertogenbosch. Nauwelijks enkele weken erna ontstond grote commotie over de afbeeldingen op het drieluik door stichting Variant en nog enkele andere zwaar gesubsidieerde organisaties.

Eén van de vele ontspannende momenten met de schilder.

Onder tromgeroffel schuift hoofdman Jan van Grunsven de vendels weg voor het tentoongestelde middenpaneel dat in de tent staat opgesteld.

De schilder voor het drieliuk dat in de apsis wordt geplaatst.

Monseigneur Johannes ter Schure, bijgestaan door pastoor Groothuizen en hoofdman Jan van Grunsven, zegt het drieliuk in.

Felle protesten tegen de afbeelding op het rechter zijpaneel vanwege een negroïde figuur die een pateen draagt waarop een gedrocht is afgebeeld. Ook afbeeldingen op de offertafel met een revolver en benodigdheden bij gebruik van verdovende middelen werden bekritiseerd. Men zag het als een ultieme vorm van discriminatie. Bussen vol betogers kwamen in het normaal zo rustige dorpje protesteren, zelfs koren met gospelzangers lieten hun geluid horen. Legio tv-ploegen, onder meer van de NOS, de Belgische TV, ARD, Television France, BBC, enzovoort streken neer om verslag te leggen. Binnenlandse en buitenlandse dag- en weekbladen buitelden over elkaar heen. Tal van telefoontjes van geëmigreerde landgenoten uit Canada, Nieuw-Zeeland en Australië kwamen binnen. Zij vroegen zich af wat er toch allemaal gaande was. Door deze buitengewoon grote aandacht van de media werd het dorp Vorstenbosch in één klap op de kaart gezet en was daarmee bekend tot ver over onze landsgrenzen.

TERUGGEKEERDE RUST

Om verdere escalatie te voorkomen vroeg Ton Vorstenbosch aan professor Henk van Oss, de toenmalige directeur van het Rijksmuseum te Amsterdam om wetenschappelijke hulp. Deze kwam en bestudeerde het drieliuk zorgvuldig op alle details. In zijn tv-programma

'Museumschatten', dat uitgezonden werd op 22 september 1992, legde de professor uit dat de afbeeldingen zoals die op het drieliuk in Vorstenbosch geschilderd zijn, al eeuwenlang gebruikt zijn op tal van schilderstukken. Daarmee was de druk van de ketel en de spanning verdween volledig toen -als genoegdoening voor de protestzangers- een hongerdoek werd opgehangen in de kerk. Ter voorkoming van vernieling werd het drieliuk een tijdlang dag en nacht bewaakt en ondanks de vele dreigementen heeft het drieliuk daarvoor nimmer het kerkgebouw verlaten. Het drieliuk is functioneel en wordt steeds gebruikt. Normaal staat het geopend in de apsis van de parochiekerk Sint Lambertus. In de goede week en tijdens een uitvaartdienst van een gilde-lid is het drieliuk gesloten.

KOSTBARE GILDESCHAT

Voor hun inzet werden kunstschilder Hendrik de Laat en Ton Vorstenbosch opgenomen in de rij van ereleden van ons gilde. Vanzelfsprekend is het gilde Sint Antonius Abt trots op dit kostbare bezit dat gezien mag worden in de traditie

van religieuze schilderijen geschilderd door tal van illustere voorgangers, zoals Jeroen Bosch, Cranach, Dürer, Memling en Rubens. De schilder heeft zijn signatuur weergegeven middels een reflectie van hemzelf in de rand van de omgestoten miskelk die op de tegelvloer van het rechterpaneel ligt.

Hendrik de Laat (1932-1995) werd in 1997 geëerd met de tentoonstelling 'In de traditie geworteld' in museum Kempenland te Eindhoven. Zowel in het Religieus Museum te Uden alsook in museum Kempenland (steentjeskerk) is het drieliuk tentoongesteld. Een afbeelding van het drieliuk staat op bladzijde 43 in het boek '75 jaar Gildekring Maasland'. Het drieliuk is op afspraak te bezichtigen. Informatie: www.gilde-vorstenbosch.nl ■

Drieliuk geopend.

Midden in de dorpskern van Nistelrode, in de Lindelaan, is recent op een pand een levensgrote muurschildering aangebracht van een standaardruiter op zijn paard. Dat de afbeelding in de smaak valt, blijkt uit de vele spontane reacties. Het ontwerp werd naar een afbeelding van onze standaardruiter door John Cuisinier uit Breda gemaakt. De muurschildering is aangebracht door Dorien Wagenaar uit Varsseveld. Wel erg leuk dat de saaie Covid-19 tijd, waarin geen activiteiten plaatsvinden, even onderbroken wordt met vrolijk gilde-nieuws.

Een kleurrijk eerbetoon aan de standaardruiter

Gevelschildering van de standaardruiter te Nistelrode.

ADRIAAN, MARIETJE EN PELLE

Binnen het Gilde Sint Antonius Abt-Sint Catharina te Nistelrode heeft onze gildebroeder Adriaan de Wit de eervolle functie van standaardruiter. Deze titel voert hij al vanaf 2003.

Menige prijs op de diverse gilde-wedstrijden wist hij te behalen met zijn gelijkmoedige paard 'Liza van de Langstraat' en tegenwoordig met 'Pelle van het Doornbosje' (zes jaar). Zowel Liza als Pelle behoren tot het raszuivere koudbloedige Nederlandse trekpaard. Veel tijd en energie wordt gestoken in

de verzorging van Pelle, aan de imponerende paarden-uitmonstering en aan onze standaard die gedragen wordt door de standaardruiter. Wat ook veel tijd kost is het blinkend houden van de talrijke messing belletjes aan het paardendeck die klingelend het naderende gilde al van verre aankondigen. Met ononderbroken enthousiasme vervult Adriaan, geassisteerd door zijn echtgenote Marietje (die ook gildelid is), zijn verantwoordelijke taak als standaardruiter. De bewonderende blikken en tal van complimenten worden zeer gewaardeerd door Adriaan en

Close-up van de gevelschildering.

Marietje. En dat is een aangename compensatie voor hun vele werk. Ons gilde is erg blij met dit actieve gilde-koppel dat op eerste verzoek klaar staat met helpende hand.

Meer informatie is te zien op www.gildenistelrode.nl. ■

Sint-Sebastiaangilde, Haaren

Beeld van een standaardruiter van een gilde Kunstwerk van Ton Buijnsters voorstellende de standaardruiter van een gilde. Het kunstwerk staat op het Vendelplein in de wijk De Kant, waar de straatnamen allemaal verwijzen naar het gilde.

Opschrift: "aangeboden aan de 3 gilden door de gemeente Haaren t.g.v. opening de Gildewijk op 8 sept. 1991"

Plaats: Haaren, Vendelplein

Datering: 8 september 1991 ■

Ontwerp en uitvoering: Ton Buijnsters (Haaren 1936-Haaren 1998), beeldhouwer

Standaardruiter - Haaren.

Het overwegend naoorlogse centrum van Schijndel heeft de laatste jaren een forse facelift ondergaan met allerlei nieuwe elementen. Namelijk de beplanting met bomen, het herstel van de oude waterpomp, attentie-stenen met afbeeldingen en tekst, verdwenen historische gebouwen, een autovrije zone en een enorme nagebouwde Glazen Boerderij met winkels en horeca. Ook een deel van het oude tramrail-traject (1898-1936) is teruggebracht in de bestrating voorzien van een serie zogenaamde 'spoorplaten', die in het 'spoor van de tram' als plaveisel zijn aangebracht.

Natuurstenen plaat met afbeelding van gilde heiligen in de hoofdstraat van Schijndel

Inmiddels liggen er vierendertig spoorplaten met afbeeldingen waarbij is uitgegaan van een serie thematieken met karakteristieke beelden die ontleend zijn aan de historie van Schijndel tussen 1309 en 2018. Daarbij is uitgegaan van een driedeling, namelijk: plaatsgebonden platen die verband houden met de directe omgeving, bijvoorbeeld het tramstation.

Daarnaast dorpsgebonden platen die verband houden met bekendheid in Schijndel, waaronder naast het gilde de bekende drie k's: klompen, kaarsen en kousen. En toekomstige platen met nieuwe ontwikkelingen, onder andere de fusie Meierijstad en verder op basis van suggesties van de bevolking.

AFBEELDING GILDE SINT CATHARINA EN BARBARA 1450

De oudste schriftelijke vermelding van het Sint Catharina en Barbaragilde van Schijndel

dateert uit 1450. Deze oudste vermelding heeft men afgeleid uit een testament, waarbij Haywig (de vrouw van Walter van Beeck) een klein bedrag legateert ten behoeve van de reeds bestaande altaren van deze twee heiligen. De gilden hadden immers in de Servatiuskerk een eigen gilde-altaar.

Het vaandel en het logo van het gilde (de contouren van de heiligen zijn volkomen identiek aan elkaar) zijn gemaakt naar schets-tekeningen van Pater Van Helvert, Norbertijn van de Abdij van Berne in Heeswijk-Dinther. Sint Catharina is, volgens de legende, afgebeeld met het gebroken rad aan haar voeten en in haar hand een zwaard. Sint Barbara heeft in haar handen een toren met drie vensters, een verwijzing naar de drie-eenheid. ■

Spoorplaat in Schijndel met de afbeelding van het logo van het gilde.

De Vendelier

De vendelier is een bronzen beeld dat eertijds geschonken is aan de gemeenschap Heeswijk-Dinther door de toenmalige supermarkt C1000 en eigenaar Michel Haeve, tijdens de opening van de nieuwe winkel op 13 mei 1987.

Alhoewel ze geen binding hadden met de beide gilden, het Sint Willibrordusgilde uit Heeswijk en het Sint Barbaragilde uit Dinther, hadden ze toch hiervoor gekozen. Het beeld is gemaakt door het echtpaar Jean en

Marianne Bremers uit Helvoirt en is indertijd onthuld door de hoofdvendeliers van de beide gilden en de toenmalige burgemeester.

Het beeld heeft al die tijd, tot enkele jaren terug, in het centrum van Heeswijk-Dinther gestaan. Het is nu verplaatst en heeft een vaste plek gekregen op het gilde-terrein van het Sint Barbara Gilde Dinther. Dit is via een loting gebeurd op 12 februari 2015 door de beide hoofdmannen Jan van Eerd en Jan Schakenraad. ■

Door Ad Verhagen

Er zijn twee replica's van de vendelier waarvan er eentje bij de familie Haeve staat.

Gildekunst in Udenhout

Door Gilde Sint Joris

Na het overlijden van onze beschermvrouwe Lies van den Bersselaar hebben we als gilde gedacht: hoe kunnen we Lies en haar man Harrie in onze herinnering houden? Het antwoord: laten we een kunstenaar vragen een beeld van onze patroonheilige Sint Joris te maken. Omdat hout een belangrijke rol speelt bij vele van onze gildebroeders, was het te gebruiken materiaal ook snel helder. Na wat onderzoek zijn we bij Roel van Wijlick terechtgekomen. Zijn motto is van "Boom tot Beeld". Hij maakt met een kettingzaag houten beelden. We brachten een bezoek aan hem om hem ons verzoek voor te leggen. Hij was direct in het begin al helder: dit is anders dan normaal. Ik wil eerst een proef maken.

We lieten allerlei foto's achter en ook een paar kleine beeldjes als voorbeeld.

Na een paar maanden werden we gebeld en we kregen te horen dat het beeld klaar was. We zijn gaan kijken en zagen een houten beeld van ruim één meter hoog met alle details van Sint Joris. Het beeld is toen op een marmeren sokkel geplaatst en voorzien van een plaquette: "ter herinnering aan Beschermvrouwe Lies en echtgenoot Harrie van den Bersselaar - 2020".

Het beeld is onthuld op 11 januari 2020 en staat nu op ons gilde-terrein (gelegen aan Kuilpad 6 te Udenhout). ■

Sint Joris; houten beeld op marmeren sokkel - Udenhout

Kunstwerk "De Wachter" Geijsteren

In het mooie Geijsteren -gemeente Venray, Noord-Limburg- hangt aan het gemeenschapshuis de Alde Schol sinds 1996 het bijzondere kunstwerk "De Wachter". Het beeld "de Wachter" werd in 1996 geplaatst aan de gevel van de Alde Schol te Geijsteren. Het kunstwerk is ontworpen en uitgevoerd in staal door kunstsmid Juul Baltussen uit Westerbeek. Baltussen verdiepte zich in de geschiedenis van Geijsteren en er kwamen steeds een paar dingen naar voren: de strategische ligging aan de Maas, het kasteel, de oorlogen waar Geijsteren niet ongeschonden uit kwam en het gilde. Deze elementen heeft hij samengevoegd tot een eenheid in dit kunstwerk.

Het driedimensionale beeld hangt aan de muur en komt tot twee à drie meter boven de grond. Het begint met een deurtje aan de gevel, voorstellende een schildwachthuisje. Dit verwijst naar het kasteel. Dan begint er een trap, die twee meter in diagonaal omhoog gaat en eindigt in een plateau. De trap lijkt op een boegspriet (een voor het schip uitstekend rondhout) dat verwijst naar de Maas. Het plateau symboliseert een kraaiennest, de uitkijkpost op een schip. Op de trap loopt een

mannelijk figuur in kostuum. In zijn hand draagt hij een hellebaard, een lange stok met ijzeren punt met daaronder (tegenover elkaar geplaatst) een bijl en haak. Het is een gildebroeder van het Koninklijk Sint Willibrordusgilde uit Geijsteren die de wacht gaat houden. Dit verwijst naar de oorsprong van het gilde dat is opgericht ter bescherming van "Huis en Haard". De gildebroeder heeft het silhouet van de toenmalige eerste gildemeester Piet Kunen (1953-2002). Welke model heeft gestaan voor de kunstenaar.

De plaats van het kunstwerk aan de Alde Schol is gekozen omdat het gemeenschapshuis in dat jaar verbouwd werd en verfraaiing zou op zijn plaats zijn. Ook zou er in datzelfde jaar begonnen worden met de aanleg van dijken, nadat Geijsteren twee winters achter elkaar (in 1993 en 1995) getroffen werd door hoogwater. Het gilde heeft tijdens het hoogwater veel werkzaamheden verricht en het dorp beschermd.

In 1992 vond er voor de eerste keer een Kunstmanifestatie plaats in Geijsteren. Om de twee jaar werd de manifestatie gehouden met plaats voor vijftig deelnemers. Na elke

manifestatie kreeg een kunstwerk van een deelnemende kunstenaar een plaats in het dorp als blijvende herinnering. Bij de onthulling en de opening van de derde manifestatie op 12 mei 1996 door Barones Van Voorst tot Voorst (echtgenote van de toenmalige gouverneur van Limburg) viel het doek te vroeg. Het tasje van mevrouw Van Voorst tot Voorst kwam tussen het touw te zitten en zo kwam het beeld al tevoorschijn. Dat is nog eens "bescherming" zou je kunnen zeggen, altijd een wakend oog. ■

De gildeboom als gemeentelijk monument

Door René van Hal

Wanneer je spreekt van een gemeentelijk monument dan denken we meestal aan een gebouw. Het gemeentebestuur van Soest heeft al enige tijd terug besloten de “Gildeboom” te typeren als één van de gemeentelijke monumenten. De Gildeboom van het Groot Gaesbeeker Gilde of Sint Achten Schuttersgilde van Soest staat op de kruising van de Lange Brinkweg en de Grote Melmweg. En in de directe nabijheid van de zogenaamde gildekamer, het zover bekend oudste perceel land dat het Soester Gilde al sinds de 14de eeuw in haar bezit heeft. Ter bescherming van de boom staat er een hek omheen waarin de letters “GGG” zijn verwerkt. Letters die ook op hekken prijken die worden gebruikt als toegang tot de diverse gilde-percelen. Daarmee wordt het “gilde-bezit” ook zichtbaar gemaakt in de gemeenschap. De Gildeboom kent een eeuwenlange historie in ons dorp Soest. In de Middeleeuwen werd

onder de Gildeboom “recht” gesproken. Door het gilde werd en wordt in een teerjaar nog steeds gedanst rondom de boom en daarbij wordt het Gildelied “Babyloontje” gezongen. Dit als onderbreking van de gilde-maaltijd zodat de gilde-leden even konden verpozen en bijkomen van de maaltijd. En de herbergier de gelegenheid kreeg om zijn ruimte schoon te maken en zich voor te bereiden op de volgende gang. De Gildeboom stond dan ook altijd in de nabijheid van een herberg of kroeg/eetgelegenheid. De Gildeboom (hier op de foto) is van oudsher een lindeboom en is in 1952 geplant op deze plek. Dit omdat de Gildeboom (die toen enkele honderden meters verder in dezelfde straat stond) moest wijken voor de aanleg van een kruising. Het is dus een jong monument dat vooral bekend is tijdens de teerdagen van het Soester Gilde. In menig puzzelrit is het wel onderdeel van één van de vragen die opgelost moeten worden.

Zie ook het artikel dat in het zomernummer van 1995 is gepubliceerd in de Gildetrom (2015, nummer 2) met als titel “Gildeboom en gildelied al eeuwenlang verbonden met teren Soester Gilde”. ■

Dorpsplein en “Het Gilde in Beweging”

Afgelopen jaren is het karakteristieke beeld in Blitterswijk al meermaals verfraaid door onder andere het plaatsen van een lindeboom op het plein en een mooie zitbank er omheen. In de week van 7 juni 2016 is door het gilde een nieuw en zeer bijzonder kunstwerk neergezet. Naast het jaarlijks oprichten van een meiboom aan de zijde van het gemeenschapshuis, is er door het Sint Antonius-Abt Gilde Blitterswijk aan de zijde van de kerk een prachtige windvaan geplaatst. De windvaan is vervaardigd door onze dorpsgenoot Ton Wolters en geeft door continue verandering van windrichting “het Gilde in beweging” weer. De windvaan bestaat uit een windrichting-pijl, waarop een gilde-tamboer, een gildeschutter en een tweetal gilde-vendeliers staan afgebeeld. Het is een uniek kunstwerk, waarop wij als gilde erg trots zijn! ■

Schutsboom als monument voor Gilde Blitterswijck

Op zondag 14 juni 2009 onthulde het toenmalige koningspaar van het gilde van Blitterswijck Hay en Chér Gooren-de Koning het monument van de schutsboom. Zij boden dit aan het Sint Antonius-Abt Gilde aan in de dorpsgemeenschap van Blitterswijck. Dit monument staat in de Nieuwstraat op de plek van een verouderd waarschuwingbordje. De schutsboom is ontworpen en vervaardigd door onze dorpsgenoot en koper-slager Ton Wolters. Gildebroeder Wiel Gooren heeft het betonwerk, de sierklinkers en het

grondwerk verricht. Het koperen kunstwerk is geplaatst op een tweeënhalve meter hoge schutsboom. In het midden staat een vogel en rechts van de vogel staan drie wippen. Links van de vogel staan drie klossen.

Het kunstwerk staat voor het koningsschieten en het Brabants wip- en klosschieten. Het monument symboliseert het schieten in de vrije lucht. Nu mag het wip- en klosschieten alleen nog maar met kogelvangers. ■

Het gildehuis en de historische kasteelpoort

In 2018 werden de voorbereidingen getroffen voor het nieuwe gildehuis op het gilde-terrein. Begin 2019 werd er gestart met het bouwen hiervan en snel daarna stond het bouwen van een kasteelpoort op de planning.

Toen klopte het bevrijdingscomité aan bij het gilde met het idee om deze poort te klaar te hebben voor het vijfenzeventig jaar bevrijdingsfeest van Blitterswijck. Nu kwam het bouwen van de poort in een stroomversnelling. Het was een uitdagende opgave, maar het lukte!

Zo zag de oude poort van het kasteel er uit in 1932. Deze en het Blitterswijkse kasteel werden in de tweede oorlog door de Duitsers compleet met de grond gelijk gemaakt. In september 2019 startten de gildebroeders met de bouw van de historische poort. Deze kwam op dezelfde plaats te staan als voor de oorlog.

Nee, het waren geen huis-, tuin- en keukengevelstenen die de gildebroeders en broers Martien en Wiel Gooren voor de poort gebruikten. De stenen kwamen van een steen-

fabriek in Maastricht die gespecialiseerd is in het bakken van gevelstenen die er oud uitzien. Voor de poort zijn circa 7.500 stenen gebruikt. De drie onderdoorgangen vormen samen met de kanten het karakteristieke beeld van een oude slotpoort. Met behulp van een foto trokken de metselende broers de poort zo trouw mogelijk op in slechts een week of zes.

DE KASTEELPOORT NAAR HET GILDE-TERREIN (APRIL 2021)

In het midden, boven de hoofdingang, staat een kruis. Aan beide zijden van het kruis zijn twee koperen bollen geplaatst, afkomstig van onze dorpsgenoot en koperslager Ton Wolters. Tussen de hoofdpoot en de kleine doorgang rechts is een nis waar drie wapenstenen zijn geplaatst. Deze zijn enkele jaren na de verwoesting van het kasteel tussen het puin teruggevonden. Lange tijd waren ze kwijt, totdat ze een jaar of zes terug weer opdoken en de toenmalige eigenaar ze aan het dorp terug schonk. Henny Jenner (toentertijd lid van de plaatselijke kerngroep en voorzitter van het bevrijdingscomité) en gilde-

broeder Hay Gooren, waren twee van de aanjagers van de herbouw van de poort op het gilde-terrein van het Sint Antonius-Abt Gilde. Deze poort was ook de wens van de in 2017 overleden eerste gildemeester Wilbert Ingenpass. Het gildehuis en het gilde-terrein krijgen er met deze kasteelpoort extra cachet door. ■

Kunstwerken en de Diessense gilden

Jan Craninckxt

Bijna elke Brabantse gemeente of stad heeft wel één of meerdere gilden. Zo heeft de voormalige gemeente Diessen (nu samengevoegd bij de gemeente Hilvarenbeek), al vele jaren twee gilden. Gilde Sint Joris met oprichtingsjaar 1452. En gilde Sint Sebastiaan; hiervan is het oprichtingsjaar niet bekend door plunderingen door de Fransen in 1702. Echter, in oude archieven uit de kerk van 1484 wordt het gilde al vernoemd. Zulke oude verenigingen, dat verdiende toch een kunstwerk? De Gildeweide (deze naam is niet zonder slag of stoot ontstaan) is ook gekozen als hommage aan het gilde. Vele jaren voordat dit feestterrein in het centrum van Diessen werd gecreëerd (in 1980) was het gilde Sint Sebastiaan al actief op deze plek. Hier stond namelijk de schutsboom waar het gilde op schoot. En destijds was het niet meer dan een weiland dat eigendom was van de familie Klessens, tevens eigenaar van het café waar het gilde 'thuis' was.

In 1993 ontstond het idee om op het plein tussen de kerk en de Gildeweide een kunst-

werk te plaatsen dat meer over de geschiedenis van het plein en zijn omgeving zou prijsgeven. Er werd gekozen om er een drieliuk te plaatsen in gotische vorm, dat de verbinding met de aangrenzende Willibrorduskerk weergaf. De thema's waren: -natuur; om aan te geven dat een twintig jaar geleden hier nog akkers het beeld bepaalden, -toekomst; spelende kinderen die nu en naar de toekomst volop gebruik konden maken van de Gildeweide, -geschiedenis; de Diessense gilden, dit naar aanleiding van de naam Gildeweide.

Op het luik 'geschiedenis' werd een tamboer van gilde Sint Joris afgebeeld en een vendelier van Gilde Sint Sebastiaan. Naar alle waarschijnlijkheid heeft Ad Timmermans model gestaan voor de tamboer. Sjef de Brouwer stond model voor de vendelier. Sjef is vele jaren vendelier geweest en heeft ook vele jaren gejureerd bij het vendelen. Hij is in 1991 en 1999 zelfs koning geweest.

In augustus 1994 is het monument onthuld. Het is vervaardigd door de kunstenaars Louis

de Groot en Marita Kratz. Het is steen waarin een afkadering is aangebracht. Hierin zijn de geboetseerde en glazuurde delen verlijmd, waarna de ruimtes tussen de afkadering en de geglazuurde delen zijn bewerkt (gezoet).

Gilde Sint Sebastiaan en Gilde Sint Joris - Diessen. ■

Kunstwerk Gilde Sint Antonius Abt Liempde

Gilde Sint Antonius Abt in Liempde is heropgericht in 1986. Dit gebeurde nadat tegen het einde van de negentiende eeuw, de laatste van de drie gilden Sint Barbara, Sint Catharina en Sint Antonius Abt was ingeslapen. Intussen bleef de verering van Sint Antonius Abt als bescherm patroon van mens en dier in Liempde al die tijd levend. Door onder andere de Antoniuskapel in buurtschap Kasteren, reden ook voor de naam van het gilde.

Bij het vijftienvintigjarig bestaan realiseerde het gilde een prachtige gilde-accommodatie, namelijk de "De Antonius Bleek". Deze ligt aan de rand van het dorp achter de geluidswal van de A2. Maar bij de voorbereiding van de viering van het zesde lustrum vonden enkele gildebroeders dat in het centrum van het dorp een herkenbaar gilde-kunstwerk niet zou misstaan.

De toenmalige dekenschrijver van het gilde kwam met het idee voor een kunstwerk in de vorm van het Tau-kruis. Dit is één van de symbolen van Sint Antonius Abt, met daarop het figuur van de patroonheilige uit het gilde-

logo en afbeeldingen van de gildetrom, het gildevendel en de kruisboog.

Met dit idee kwam men terecht bij metaalbedrijf Chalkos Technology in Bladel waar de directeur, tevens gildebroeder, direct enthousiast was en persoonlijk met zijn CAD systeem het ontwerp heel gedetailleerd uitgewerkt heeft. Het kunstwerk bestaat uit een 120 centimeter hoge weerbestendige Corten staalplaat, met door middel van hogedruk watersnijden (op tienden van een millimeter nauwkeurig) uitgesneden gilde-symbolen.

Enkele vakbekwame gildebroeders hebben de sokkel gemetseld en het geheel geplaatst op het pleintje op de splitsing van de Dorpsstraat met de Nieuwstraat in het hart van Liempde. Dit na en in overleg met SPPiLL (Stichting Promotie Projecten in Leefbaar Liempde) en met gemeente Boxtel overeengekomen. Om de gilde-symbolen ook in het donker zichtbaar te maken is aanstraal-verlichting aangebracht, die is aangesloten op de straatverlichting. Op 7 oktober 2017 is het kunstwerk door het gilde aangeboden aan de Liempdse gemeen-

schap. Na de officiële opening van bezoekerscentrum "D'n Liempdsen Herd" vond de onthulling plaats in aanwezigheid van onder andere John van den Hout (gedeputeerde van de provincie Noord-Brabant), Mark Buijs (burgemeester van de gemeente Boxtel) en Peter Bax (directeur van CT bv). Sindsdien laat Liempde zien dat het trots is op zijn gilde! ■

Gildemonument Oirschot

Door Wim van de Biggelaar
en Jan Aarts

Samenleven is een kunst. Een kunst die leden van schuttersgilden beheersen en vrijwel dagelijks beleven. Immers samenzijn, samen doen, samenwerken, samen strijden, samen plezier maken enzovoorts is het normaal van broederschap. Een mooi voorbeeld van samenwerken, samen doen binnen en tussen de vier Oirschotse gilden is het gilde-monument op de groenstrook die de gildewijk in Oirschot scheidt van de doorgaande Kempenweg. Een onmiskenbaar aan het schuttersgilde verbonden kunstwerk, onthuld zo'n veertig jaar na de voltooiing van de woonwijk, welke met straatnamen verbonden is aan het gildeleven.

HET IDEE

In 1999 begint Toon van Overdijk (toen hoofdmans van Gilde Sint Sebastiaan) een verkenning naar het realiteitsgehalte van zijn idee voor een gilde-monument in Oirschot. Hij zag in tal van steden en dorpen zo'n monument, maar niet in de 'gildehoofdstad' van Brabant, het centrum van het Kwartier van Oirschot. Een dorp met vier actieve schuttersgilden en dan geen gilde-monument! Dat kon niet waar zijn, vond hij.

Eerst heeft hij zijn eigen gildebroeders gepolst over het idee en meteen daarna de andere drie gilden in Oirschot: Sint Joris, Sancta Barbara en Broederschap Onser Lieve Vrouwe. Hij proefde enthousiasme en smeedde direct het ijzer (het materiaal van het latere monument) met de instelling van een werkcómité waarin de vier gilden waren vertegenwoordigd. Toen het plan concreter was, werd een stichting opgericht met als enige doelstelling: het realiseren van een gilde-monument.

ONTWERPFASE

Het is inmiddels 2001 als beeldend kunstenaar, lid van de Oirschotse kunstenaarsver-

eniging Platoo, worden gevraagd een ontwerp in te dienen. Van de zes ingediende ontwerpen kreeg dat van Harrie van Beek de voorkeur van de gilden en van de gemeentelijke adviescommissie voor beeldende kunst.

Het ontwerp omvatte vier meter hoge van cortenstaal gemaakte beelden van 4 gildebroeders, met van elk Oirschotse gilde een kenmerkend attribuut of functie. Het monument bestaat uit: een kruisboogschutter (gilde Sint Sebastiaan), een tamboer (Sint Joris), een vendelier (Broederschap Onser Lieve Vrouwe) en een standaardrijder (Sancta Barbara).

DE PLAATS

Het is een, in elk opzicht, groot kunstwerk geworden. Er was behoorlijk wat ruimte voor nodig om het tot zijn recht te laten komen. Aanvankelijk viel het oog op het net nieuwe winkelcentrum 'De Poort'. Maar daar was al een ander kunstwerk gepland. In goed overleg met de gemeente werd voor een andere (en misschien wel betere) plaats gekozen: het plantsoen tussen de straat Kruisboog en de Kempenweg -aan de rand van de gildewijk-, het kan niet passender. Een woonwijk met straatnamen vernoemd naar de vier gilden en met namen van verschillende gilde-functies en attributen zoals 'Hopmanstraat', 'Vendelierstraat' en 'Blazoën'.

ONTHULLING

Op zaterdag 24 september 2005 was het zover. De vier gilden stelden zich op in de naar hen vernoemde straat om op te trekken naar de plaats van het monument. Elk gilde onthulde die dag zijn 'eigen' monument. Tijdens de onthulling voerden de initiatiefnemer, de hoofdmans en tevens voorzitter van de stichting Toon van Overdijk, de kunstenaar Harrie van Beek en de toenmalig burgemeester Frits Speetjens het woord. En hoe kan het ook anders: ter afsluiting van de

plechtigheid was er bier, mede als opmaat naar de kermis, die 's avonds van start ging.

BOEKWERKJE

Tijdens het proces naar het gilde-monument ontstond nog een idee. Van mevrouw Van Kessel-van Nunen kwam het idee om een boekwerkje samen te stellen van en over de bestaande kunstwerken in de gemeente Oirschot. Dit boekwerkje werd tegelijk gelanceerd met de onthulling van het gilde-monument. Een waardevolle aanvulling op het (dankzij het in ere houden van gilde-waarden) tot stand gekomen monument.

Alles begint bij een gedachte. Dus er is helemaal niets mis mee om gedachten te hebben die je trots maken. De eerste weg naar je trots voelen, begint bij het weten dat je ergens trots op mag zijn. Dus begin met het bedenken van dingen waar jij trots op wilt zijn. Wij zijn trots op ons gilde en op het Oirschots gildemonument. ■

Bent u al aangemeld voor de digitale Nieuwsbrief van De Gildetrom?

Nee? Geef u dan nu op en stuur een e-mail naar: nieuwsbrief@degildetrom.nl

De schutsboom

Door Cees Martens

Het is geen kunstwerk, maar de naam duidt erop dat hier één of meer gilden actief zijn of zijn geweest. Vaak ziet men in steden en dorpen van dit soort benamingen die dan aangeven dat er gilden aanwezig zijn. In Rijsbergen waren in het verleden drie gilden actief, gilde Sint Sebastiaan, Sint Bavo en Sint Joris. Nadat Sint Sebastiaan al enige jaren een slapend gilde is zijn er nog twee. Gilde Sint Joris was (voor zover na te gaan is) sinds 1707 eigenaar van een stuk grond waar de doelen en de schutsboom van de drie gilden op geplaatst stonden. Bekend is dat in 1792 door gilden een nieuwe schutsboom geplaatst is. De kosten hiervan waren

‘fl. 87:19:0’ (87 gulden, 19 stuivers en 0 penning). Het stuk grond met schutsboom was gelegen achter een herberg die later ook de naam “De Schutsboom” kreeg. Deze herberg is later bij de herinrichting van de weg naar Etten-Leur en Breda verdwenen. In 1949 is de grond verkocht omdat deze niet meer in gebruik was bij de gilden. ‘De Schutsboom’ is nu een straatnaam-bordje van een klein straatje met drie huizen, dat over is gebleven bij de eerder genoemde herinrichting. Verder was in het verleden café Schutterhof het gildehuis van Sint Joris. Ook deze naam had dus te maken met een gilde. ■

De Schutsboom.

VAN LOON

CONFECTIE

GILDENKLEDING MET “TRADITIE”

VRAAG VRIJBLIJVEND EEN OFFERTE AAN!

WWW.VANLOONCONFECTIE.NL INFO@VANLOONCONFECTIE.NL TEL.: 06-28459024

Is jouw medelezer nog geen abonnee?
De Gildetrom, het blad voor jong en oud.

Zoals op veel andere plaatsen was ook in Gemert de oprichting van een gilde nauw verbonden aan de stichting van een altaar, met daarop gevestigde inkomsten, in de plaatselijke kerk. Soms ging het ontstaan van een gilde vooraf, soms was het ontstaan juist direct met de stichting van het altaar verbonden. Ook beide Gemertse schuttersgilden, het Gilde van Sint Antonius en Sebastiaan en het Sint Jorisgilde, hadden eertijds een eigen gilde-altaar in de parochiekerk. Naar wordt aangenomen viel het ontstaan van het Sint Jorisgilde samen met de stichting van een altaar gewijd aan Sint Joris door de priester Egidius van Nuwenhuys, in juni 1516. Al vermelden andere bronnen dat dit altaar geconsacreerd was aan de heiligen Sint Georgius (Joris), Sint Hubertus, Sint Lucia, Sint Barbara en Sint Quirinus. Dat altaren aan meer dan één patroonheilige waren toegewijd, is overigens allerm minst een uitzondering; dit kwam ook voor in de Gemertse parochiekerk van Sint-Jansonthoofding. Hoewel er ook sprake was van een afzonderlijk altaar gewijd aan Sint Antonius en Sint Sebastianus, staat niet vast of daarmee ook de oprichting van het gelijknamige gilde een feit was. In 1510 -zo vermeldt een bron- waren er drie missen gevestigd op het Sint-Antoniusaltaar. Beide gilden hadden ook een afzonderlijke bank in de kerk.

Aantekeningen over het wel en wee van de gilde-altaren in Gemert

Aan het bestaan van beide gilde-altaren kwam in 1828 formeel een einde. Niet omdat de inkomsten voor het lezen van missen en/of het onderhoud van de bedienaar opdroogden, maar omdat beide gilden hun altaar met alle toebehoren en de gildebank bij akte overdroegen aan de pastoor en kerkmeesters van de Sint-Janskerk. Dat blijkt niet vrijwillig te zijn

gegaan, er was sprake van een dringende noodzaak en een daarmee samenhangend conflict tussen onder meer pastoor en kerkmeesters enerzijds en de officieren van de gilden anderzijds. De akte van overdracht van het Sint Jorisgilde is gedateerd 19 april 1828, die van het Gilde van Sint Antonius en Sebastiaan 4 juni 1828. Als reden wordt in beide akten

genoemd: "tot verfraaiing en versiering der Rooms Catholijke Kerk van Gemert alsmede tot vergroting van het Kerkgebouw." Dit laatste wijst erop dat de gilde-altaren kennelijk in de weg stonden.

Uit oudere documenten is af te leiden dat zij elk tegen de eerste pilaar van het middenschip stonden. Afbraak zou meer ruimte geven voor

Gilde-altaar Sint Janskerk.

het plaatsen van banken en meer zicht geven op het hoofdaltaar. Inderdaad spreekt één van de akten nadrukkelijk van het ruimen van het altaar en de gildebank. Dit is niet de eerste opruiming van bijaltaren. Ook het Heilig Kruisaltaar, dat nog wel de relikwie bevatte die een bijzondere verering genoot, is om dezelfde redenen van ruimtevergroting en zichtverbetering afgebroken, zo'n tien jaar eerder. Dat had alles te maken met veranderende opvattingen over de liturgie-viering. Als een reactie op de geloofs-bedreigende werking van de Verlichting en de aandienende moderne maatschappij, wilde de kerk de gelovigen meer betrekken bij de kerkelijke vieringen, met name bij de Heilige Mis. Er was sprake van een krachtig ingezette katholieke herleving en geloofsverdieping. Meer parochianen in de kerk en meer devotie,

Rouwvaan.

daar kwam het kort gezegd op neer. Het andere argument, dat van de verfraaiing, doet vermoeden dat met de overdracht van de altaren ook daaraan verbonden inkomsten aan de pastoor en kerkmeesters toevielen. Maar dat geldt wellicht alleen voor de inkomsten ten behoeve van de bedienaar van de altaren en niet voor de stichting van de daaraan te lezen missen. Immers pas in 1914 is een zogenoemde fundatie aan het Sint Jorisaltaar overgedragen en wel aan het Parochieel Armbestuur. Deze kwestie vraagt nog nader onderzoek.

Het is zeker niet ondenkbeeldig dat het toenmalig kerkbestuur met de overdracht niet alleen meer fysieke maar ook meer financiële ruimte wilde verkrijgen. De toestand van het kerkgebouw was in die jaren immers erbarmelijk en de kas allerminst toereikend om daaraan het nodige te verbeteren. Van verkoop van de altaren aan de kerk, zoals verondersteld wordt, was zeer zeker geen sprake. Immers dat zou dan wel in de overdrachtsakten vermeld staan onder de voorwaarden. Die spreken alleen van een verplichting van het kerkbestuur om een beeld van de patroonheilige beschikbaar te stellen, met een nieuwe kandelaar. Voor kaarsen moesten echter de gilden weer zorgen, waar tegenover stond dat zij de inkomsten hadden van de offerschaal bij sterfgevallen van "hunne Broeders of Zusters". Of het kerkbestuur die verplichting in allen dele is nagekomen is niet bekend. Een uit die tijd daterend nieuw patroons-beeld is in elk geval niet (meer?) in de kerkinventaris aanwezig. De oude beelden van Sint Antonius-abt en Sint Joris, waarover de kerk thans beschikt, zijn pas in het begin van de jaren negentig van de negentiende eeuw gemaakt.

Een niet ondertekend document, in kladvorm en in 'het net', waarop in een ander handschrift het jaar 1830 is geschreven, licht ons in over de aanleiding en de omstandigheden die tot de overdracht van beide gilde-altaren leidde. Het draaide om de bestemming van de opbrengst van de collecteschaal. Al vanaf 1803 (toen de gemeente "werd aangetast en geteisterd door eene kwaadaardige rot- en galkoorts", waaraan honderden burgers leden en waarbij het armenfonds niet toereikend was om de hulpbehoevenden van het nodige te voorzien) gold de overeenkomst tussen het Burgerlijk Armbestuur en het kerkbestuur, dat de helft van de collecteschaal bestemd was voor ondersteuning van het armenfonds. Sedert de Franse Tijd was de armenzorg, die voorheen door particuliere en kerkelijke instellingen gedragen werd, onderdeel van de overheidstaak. Het was dan ook vrijwillig dat het kerkbestuur ermee instemde om de helft van de collecte in de kerk aan het armbestuur te geven. Welnu, dat was vijftienvintig jaar zo gebleven, maar voor het kerkbestuur op den duur toch niet meer houdbaar.

"De gemeente, verarmd door deze rampspoed (de koortsuitbraak van 1803), werd daarna door opeenvolgende nadelige omstandigheden en epidemische ziekten, die slepende bleven,

aanhoudend bezocht en aangevallen".

Ondertussen liet het kerkbestuur de regeling met het armbestuur doorgaan, "hoe zeer het Kerkgebouw (ook) in eenen vervallen staat gesteld was en gansch niet geschikt tot behoorlijke uitoefening van den godsdienst". De kerk kon echter niet van binnen behoorlijk hersteld worden, "om eenige voorgewende regten, die de gilden van Sint Joris en Sint Antonius vermeenden aan zich te mogen toe-eigenen". Maar, na enige indringende gesprekken begrepen de gilden "eindelijk hunne onbestaanbare aanmatiging, zagen volkomen van hunne sustenue (bewering) af en de eensgezindheid werd tot stand gebracht". Het kerkbestuur nam nu de restauratie van het kerkgebouw ter hand, "dat van binnen eerder de gedaante droeg van een paardenstal, dan van een Godshuis". En daarmee begon het opknappen van het priesterkoor, waarna het schip onderhanden zou worden genomen (waarvan de bovenmuren al enige tijd dreigden in te storten!). Maar de kosten van de noodzakelijke reparatie gingen de middelen te boven, waardoor het kerkbestuur besloot om met ingang van 1829 de collecteschaal weer geheel voor het onderhoud van de kerk te reserveren. Nu kwam het gemeentebestuur in het geweer, met het argument dat de armenkas de extra ondersteuning vanuit de collecte nog niet kon missen; het scheelde jaarlijks zo'n f100. Het kerkbestuur was daarvan echter niet overtuigd en meende dat ook de omstandigheden daartoe geen aanleiding gaven. Het gemeentebestuur ging daartegen in beroep bij de gouverneur van de provincie. Om een lang verhaal kort te maken, in zijn vergadering van 17 augustus 1829 besloot de gemeenteraad om de kas van het armenfonds aan te vullen door een eenmalige hoofdelijke omslag van f800 en door voortaan het jaarlijkse tekort in de gemeentebegroting op te nemen.

De onderstand van de armen was gewaarborgd, de restauratie van het kerkgebouw kon doorgaan, maar de gilden zaten voortaan zonder eigen altaar in de kerk, waarmee aan een eeuwenoude traditie een einde was gekomen. Het enige resterende zijaltaar in de kerk was het altaar van de Onze Lieve Vrouwebroederschap, waarvan de stichting teruggaat tot een testamentaire beschikking van Godert van Werme in 1454. In 1499 werd voor het eerst gewag gemaakt van het bestaan van de 'bruerscap Onsser Vrouwen'.

Ook met de broederschap werd een soortgelijke overeenkomst gesloten als met de gilden, dit vindt plaats in 1844. Daarmee ging het toen bestaande altaar over naar een nieuw op te richten Broederschap ter Eere van het Heilig Hart van Maria. Deze devotie (die dateert uit de zeventiende eeuw) maakte opgang sedert de officiële erkenning in 1805 van de liturgische viering. Het oudere, kleine Mariabeeld werd bewaard (waar?) en door een nieuw beeld vervangen. In 1924 is het grotendeels houten altaar afgebroken en vervangen door een geheel stenen altaar, afkomstig uit het atelier voor kerkelijke kunst Jan Custers te Eindhoven. In de loop van de negentiende eeuw, hoogstwaarschijnlijk na de verlenging van het kerkgebouw en de verbreding van de zijbeuken in 1853-1854, is een nieuw zijaltaar toegevoegd, gewijd aan Sint Antonius van Padua. Het clas-

sicistisch uitgevoerde hoge altaar bevatte twee achttiende-eeuwse schilderijen, waarvan dat met de voorstelling van Jezus' kruisafneming in het midden prijkte. Dit altaar is in 1937 vervangen door een stenen altaar, dankzij een schenking van de familie Corstens bij gelegenheid van de Eerste Heilige Mis van hun zoon Martinus in 1924. Het genoemde schilderij kreeg een plaats boven het altaar. Het altaar kwam qua uitvoering overeen met het Maria-altaar en was gemaakt door het atelier van de Gebroeders Van Eck te Eindhoven. Het ontwerp had echter allerminst de instemming van de Kerkelijke Bouwcommissie, "zeer afkeurenswaardig", maar omdat het werk zonder voorafgaande overlegging van de tekeningen reeds zo goed als uitgevoerd was, legde de commissie zich erbij neer.

Bij de uitbreiding van het priesterkoor in 1969

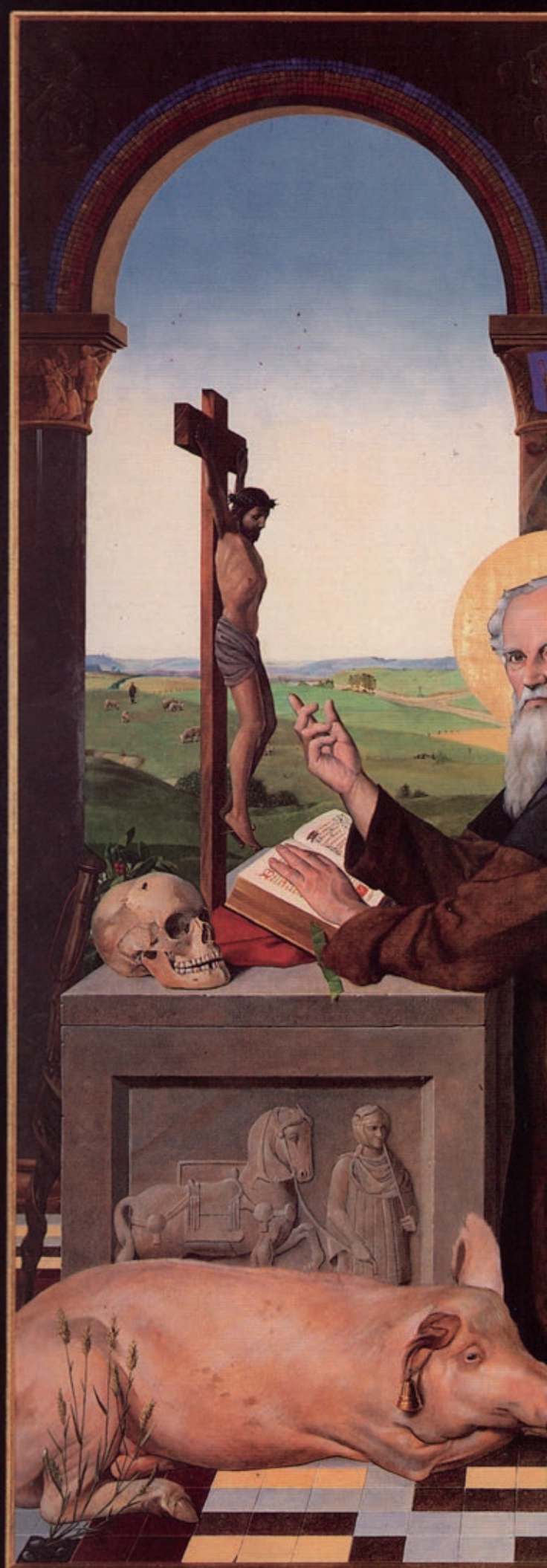
zijn beide zijaltaren afgebroken. Het in 1977 op de plaats van het Antoniusaltaar teruggekomen altaar is afkomstig uit de kapel van het voormalige kleinseminarie in Sint-Michielsgestel. Dat was de verdienste van de toenmalige pastoor Antoon van Oort. Links en rechts van het altaar staan weliswaar de beelden van Sint Antonius abt en Sint Joris en zijn de vaandels gestoken van de gelijknamige gilden. Toch is het geen gilde-altaar in de eigenlijke betekenis. Alleen symbolisch is daarmee een traditie hersteld die na 1828 is verbroken. Het is in elk geval het vierde, naar alle waarschijnlijkheid zelfs het vijfde altaar in die hoek van het kerkgebouw, waarvan slechts één voorganger of hooguit twee als authentiek gilde-altaar kunnen worden aangemerkt. ■

Detail van Gilde-altaar

ADVERSVS	TENTATIONES	NOSTRAS	CARNALES
BONE	TV	MDCXXXIX	DOMINI
		ANNO	MAI

ABBAS

PATRONVS

NOS IN PVGNA

ERAS

COLLEGII

VICI

NOMINE

VORSTENBOSCH

CONFORTA

ABBAS

ANTONI

SANCTE

BONE

NC TABVLAM DONO DEDIT DIE IV

MENSIS IVNII MCMLXXXIX

Wouter Prins heeft in januari 2020 een presentatie gegeven tijdens de jaarvergadering van de SAT commissie kring Maasland. De aanwezige gildeleden hebben hiervan intens genoten, gezien de interactie daarna.

Schuttersheiligen, een persoonlijke rangschikking

8 Januari 2020 mocht ik in Oss een presentatie geven over gilden en hun beschermheiligen. Een onderwerp waaraan wij in het museum -destijds Museum voor Religieuze Kunst geheten, nu Museum Krona- in het jaar 2000 met dank aan vele gildeleden een mooie tentoonstelling hebben kunnen wijden.

Bij die expositie verscheen een publicatie met ruime aandacht voor de levens van de heiligen. Deze gaan veelal terug op oude vitae, zijn vaak legendarisch en zonder uitzondering interessant. Zeker zo boeiend is de verering van de heiligen, waarvan het karakter met de tijd mee verandert.

Gilden koesteren dan ook met recht hun patroon. Maar waar staat die patroon voor? Waarin onderscheidt de ene heilige zich van de andere? En daarmee ook, een beetje, het ene gilde zich van het andere?

Tijdens de presentatie in Oss kon de kennis van de gildeleden met een vraag- en antwoordspel op de proef worden gesteld en werd er door de aanwezigen volop commentaar gegeven. Hier moet noodgedwongen genoeg genomen worden met een selectie en een beschrijving, die niet zozeer afgewogen en volledig als wel enigszins uitdagend wil zijn.

DE STOERE: BARBARA

Barbara, afgeleid van het Griekse woord voor barbaar, is een lichtend voorbeeld voor een ieder met een zwaar beroep, voor degenen die onder de grond werken of die aan gevaaren worden blootgesteld: mijnwerkers en kanoniers, doodgravers en mineurs, brandweerlieden en smeden. Torens en vestingen zijn onder haar schut gesteld en bij onweer doet men een beroep op haar. Dat gevecht met het vuur, dat gegraveerd onder de grond: gevaarlijk werk heeft een stoere beschermster nodig. En dat is Barbara voor velen nog altijd, tot in

Barbara, circa 1900.

onze eeuw aan toe. De bouwers van de Noord-Zuid lijn in Amsterdam, Polen en Duitsers, namen een Barbarabeeld mee de schacht in en lieten het beeldje zegenen door de deken van Amsterdam. En in een oud mijnencomplex in Genk (Belgisch Limburg) is met recht een heel museum aan haar gewijd. Barbara is en blijft onversaagd.

DE EROTISCHE: SEBASTIAAN

Sebastiaan gaat sinds enige decennia door voor de beschermheilige van homoseksuelen. Deze status heeft hij te danken aan Italiaanse schilders uit de renaissance. Vooral Mantegna schilderde de heilige graag ten voeten uit, vastgebonden aan een boomstronk en door weinig meer bedekt dan door een lendendoek, terwijl hij doorzefd wordt met de pijlen van zijn beulen. Als één van de weinige voorbeelden van mannelijk naakt uit de kunstgeschiedenis, maakte de heilige furore aan het einde van de vorige eeuw. Diezelfde pijlen hadden hem al veel eerder tot pestheilige gemaakt en

Sebastiaan, hout, begin 18de eeuw

natuurlijk ook tot één van de meest beroemde en beminde onder de schuttersheiligen. Het nieuwe patronaat (door Rome niet geautoriseerd) sluit hier wat wonderlijk op aan, maar anderzijds is Sebastiaan dankzij deze recente ontwikkelingen uitgegroeid tot een zeer bijde-tijdse heilige.

DE DAPPERE: JORIS

De heroïsche strijd met de draak maakte Joris onsterfelijk. Joris verpersoonlijkte de overwinning van het goede over het kwade en van het licht over de duisternis. Burgers van de opkomende stedelijke centra zagen in Joris een stichtend voorbeeld. In de twaalfde-veertiende eeuw namen de burgers zelf de bescherming van hun steden ter hand, verdrongen daarmee de adel en de ridders en namen van hen Joris en Sebastiaan als schutspatronen over. De kruisboog/voetbooggilden kwamen onder Joris, de handbooggilden vanaf 1400 onder Sebastiaan en de latere -met donderbussen bewapende Colveniers- kwamen onder

Joris, Walter Pompe, 1738.

Christophorus te staan.

Maar zeker zo interessant is het martelaarschap van Joris. In sommige, apocriefe legenden wordt dit martelaarschap breed uitgemeten. Joris wordt onderworpen aan de meest onwaarschijnlijke martelingen: hij wordt geselsd en gevild, zijn ledematen worden met vier machines uit elkaar getrokken, zijn vlees wordt met haken en krammen opengereten, hij wordt aan zijn voeten opgehangen, later in een vat kokend water gedompeld. Hij krijgt tot tweemaal toe een gifdrank toegediend en wordt uiteindelijk in tien stukken gehakt. Stuk voor stuk weet hij dit te overleven. En dit is pas het begin. Uiteindelijk komt hij door onthoofding om het leven, iets wat voor meer heiligen het einde zou betekenen. Pikant is ook dat volgens een wat obscure legende het verhoor van Joris in de gevangenis zou zijn afgenomen door een draak.

DE HEILIGE MET EEN ONVERWACHTE METGEZEL: ANTONIUS

Antonius, de eerste der woestijnvaders en de vader van het monnikendom, is zeer geliefd in zijn geboorteland Egypte. Egypte, een land zonder varkens, zoals alle landen van het Midden-Oosten. Maar bij ons staat deze zelfde heilige bekend als 'Antonius met het varken'. Een speling van het lot, zo zou je het kunnen noemen. Een privilege vergund aan een broederschap onder zijn naam, de Antonianen,

Antonius, Hendrik Douverman, circa 1510.

die varkens vrij mochten laten rondlopen in de steden, maakte dat Antonius in West-Europa tijdens de middeleeuwen vereenzelvigd zou raken met het varken.

En door dit varken werd hij weer patroon van de boeren, beschermheilige van hun vee en van het varken in het bijzonder. Vee dat in de zeventiende-achttiende eeuw bedreigd werd door de pest. Tijdens epidemieën werden er daarom talrijke Antoniuskapellen gesticht, zeker ook in Noord-Brabant. En in menig geval ging het daarbij om een gedeeld patronaat met een andere pestheilige: Sebastiaan.

De vereniging van beide heiligen klinkt nog door in de vele Antonius-Sebastiaangilden. Het behoeft geen betoog dat Antonius in Noord-Brabant een populaire heilige gebleven is, vooral in het oosten van de provincie, een gebied gezegend met een grote varkensstapel. Misschien is bij Antonius toch niets toevallig.

Ambrosius, logo Gilde Sint Ambrosius Loon op Zand

DE HEILIGE VAN DE TOEKOMST: AMBROSIOUS

Toen Ambrosius eens met open mond in zijn wieg lag te slapen, daalde een bijenzwerm op zijn gezicht neer. De bijen vlogen zijn mond in en uit om tenslotte hemelwaarts op te stijgen. Aan deze legende heeft Ambrosius zijn patronaat van de imkers te danken. Ook in Brabant, met zijn vele zandgronden en heiden, zeer geschikt voor de bijenteelt, stond hij hoog in aanzien. Over de oorsprong van de bijengilden in Brabant is niet veel bekend, behalve dan dat de Ambrosiusgilden niet erg schietlustig geweest schijnen te zijn. Een buitenbeentje zijn de gilden onder Ambrosius gebleven. Zo onderscheiden zij zich door het groot aantal vrouwen onder hun ledenbestand. Met de zorg voor de nu als onmisbaar geachte bijenvolken, zijn de Ambrosiusgilden in alle opzichten klaar voor de toekomst.

Wouter Prins van het Museum Krona. ■

Groepsfoto Sint Ambrosius Loon op Zand bij gelegenheid van het koningschieten 1 juni 2019.

Het 600 jarig jubileum van het Anthonius Gilde dat in het weekend van 20 juni 2021 zou plaatsvinden, kan helaas niet doorgaan. Na overleg met het Kringbestuur en de Federatie Brabantse Gilden is besloten om het risico niet te nemen. Wel is daarna gelijk in overleg met de Kring Gilde Land van Cuyk een vaste datum geprikt voor 2022. Het grootse jubileum zal nu plaatsvinden in het weekend van 12 juni 2022.

Sint Anthoniusgilde Sambeek 600 jaar

EEN STUKJE GESCHIEDENIS

Het Sambeekse Sint Anthoniusgilde heeft altijd een belangrijke rol vervuld in ons dorp. Oude tradities en gebruiken worden al bijna 600 jaar nageleefd, al dan niet aangepast aan deze tijd. Op 6 mei 1421 vond de oprichting plaats van het Sambeekse Sint Anthoniusgilde, zo staat in de stichtingsbrief geschreven die zich bevindt in de gildeboeken uit het jaar 1628. De 'Gildejournals', jaarverslagen en notulen van vergaderingen zijn vanaf 1628 compleet. Dat bij de oprichting voor de naam Sint Anthoniusgilde werd gekozen is niet vreemd. Er was in de Sambeekse kerk al een altaar dat aan deze heilige was toegewijd. De heilige Anthonius zou mens en dier tegen allerlei ziekten en onheilen beschermen. Het woord gilde zou afstammen van het oud-Noorse 'gildi', dat naast broederschap ook feestmaal betekent. Daarnaast hangt het samen met de begrippen geld en gelden. Het gilde staat dan ook voor een broederschap, waarvan de leden allen bijdragen tot een gemeenschappelijke maaltijd. Vroeger bestond een gilde uit burgers die hun dorp verdedigden en beschermde, te vergelijken met de hedendaagse hulpdiensten.

Het Sambeekse Gilde was 600 jaar geleden nauw verbonden met de katholieke kerk. Wekelijks werd er een heilige mis opgedragen, waarbij de gildeleden aanwezig moesten zijn. Het Sint Anthoniusgilde ontwikkelde zich in de loop der jaren steeds meer tot een schuttersgilde, een organisatie die inwoners van het dorp beschermde tegen allerlei onheilen, waaronder brand. Het godsdienstige karakter bleef het behouden. Om de weerbaarheid te vergroten werden door het jaar heen regelmatig schietoefeningen gehouden. Dit is uitgemond in een traditie die vandaag de dag nog jaarlijks plaatsvindt op tweede pinksterdag op het eigen schietterrein aan de Grotestraat, nabij het SMT-terrein.

Dit is een dag waar veel gildebroeders en -zusters (herkenbaar aan het groen/zwarte kostuum met de accentkleuren rood en

wit, waar ze sinds 1949 over beschikken) het hele jaar naar uitkijken. De zilveren Koningvogel dateert uit 1628. ■

Wil je iets weten over het Sint Jorisgilde in Asten? Dan ben je bij Cor Verhagen meteen aan het juiste adres. Al zestig jaren is hij gildebroeder en heeft hij, zeker als secretaris en voorzitter, veel meegemaakt. Tijd om eens op de koffie te gaan bij Cor en Betsie in het dorp dat klinkt als een klok.

Cor Verhagen, een gildebroeder als een encyclopedie

Veel hoef ik niet op te schrijven. Cor heeft, zoals hij dat altijd doet, alles al netjes op papier gezet. Cor is nog maar dertien jaar als hij als bordjesdrager bij gelegenheid van het 500-jarig bestaan van het Astense gilde voor het gilde uit mag lopen. Naast een zakgeld-verhoging is het hem toch zo goed bevallen dat hij zich aanmeldt bij het gilde. Op 23 april 1961 wordt Cor officieel geboond als gildebroeder en begint zijn gilde-carrière als tamboer. Dit heeft hij ruim achtentwintig jaren gedaan, altijd met veel plezier.

Zo doet Cor, gesteund door Betsie alles voor het gilde met plezier. Of het nu gaat om de tuin omspitten bij een zieke gildebroeder, het verkopen van donateur-kaarten of het voeren van het secretariaat van het gilde, alles doet hij enthousiast en met overgave. Maar ook met een positief kritische houding als het gaat om het bewaren van de mores en tradities van zijn gilde.

Wat Cor zoal meemaakt als gildebroeder

en waar hij is geweest, is een avondvullend verhaal. Hij is in de tuin van paleis Soestdijk, staat op de eerste rij als paus Johannes Paulus in Den Bosch is, organiseert twee kringdagen mee. Ook is hij meerdere malen naar het buitenland geweest en met pretoogjes vertelt hij over deze reizen.

LASTIGE PERIODE

In 2002 gaat het niet goed met het Astense gilde. Er zijn nog slechts vijf gildebroeders en de voortekenen zijn slecht. Op een kringvergadering in Gemert oppert Cor het idee om vrouwen toe te laten tot het gilde. Dit wordt hem niet in dank afgenomen, maar in Asten zetten ze door. Cor, zowel voorzitter als secretaris, broedt op plannen om te komen tot een doorstart. Hij doet er zelfs in 2006 een stapje voor terug, maar het Sint Joris gilde is gered en het plezier van de gildebroeders en gildezusters is weer springlevend.

23 APRIL 2021

Omdat Cor op de foto moet dient hij zijn

gilde-kostuum aan te trekken. In de auto vertelt zijn dochter dat ze naar het gilde-terrein gaan, dat is immers een mooie locatie. Tot Cor's verbazing en als verrassing staan daar de keizer, de koning en deputatie van het bestuur van het gilde om Cor een hulde te brengen bij het zestig jaar gildebroeder zijn. Ook de vele felicitaties hebben hem diep geraakt en sterken hem. Gildebroeder ben je levenslang. ■

Cor en vrouw Betsie. (Foto: Rob Fritsen)

Cor, vrouw Betsie en dochters links. Afgevaardigde bestuur Sjoerdje Joosten rechts. (Foto: Lente Lamberts)

Een zilverschat was bijna verloren gegaan. Juist een poging van jonkheer meester R.A. van Rijckevorsel (langstzittende voorzitter van de Noordbrabantse federatie van Schuttersgilden (NBFS)) om die schat te redden, leidde bijna tot haar ondergang. Zijn dochter, M.L.F.J. (Maria) Berger-Van Rijckevorsel, kan het allemaal uitleggen. “Ik weet het nog goed. We zaten allemaal aan tafel. Ik was nog een kind. Mijn vader kwam binnen met: “Moet je nou eens kijken...”. Mijn moeder zei: “Eerst eten”. Maar mijn vader wilde eerst het zilver laten zien dat hij uit Herpen had meegenomen. Hij vertelde dat het achter de bar van een café had gelegen. Het was daar terechtgekomen na de opheffing van het Sint Hubertus Gilde. Hij had de mensen al drie keer uitgelegd dat het zilver er niet veilig was. En hij had nu de knoop doorgehakt en het zilver, verpakt in krantenpapier, meegenomen. Met de belofte dat het zilver terug zou komen als het gilde weer opgericht zou worden. Het zilver is waarschijnlijk opgeslagen in één van de kasten van de zolderkamers in het hoofdgebouw van landgoed De Wamberg in Berlicum, waar wij woonden. Mijn vader was burgemeester van Berlicum.”

Zilverschat bijna verloren

Als kind vergezelde Maria haar vader graag bij bezoeken aan gildes in Brabant. “Zo herinner ik me een bezoek aan een gilde-bijeenkomst in Baarle-Nassau aan de Belgische grens. ‘s Middags aten we in het plaatselijk hotel Den Engel. Ik zat als klein meisje tussen acht mannen. Ik kreeg een stuk vlees. Zo groot had ik het nog nooit gezien. Ook zat ik vaak op de tribune naast mijn vader bij gilde-optredens. Bij de opmars van de trommels en daarachter de vaandels liepen de rillingen me over het lijf vanwege dat prachtige schouwspel”.

In 1967 overleed mijn vader. Vanaf de Wamberg tot de kerk in Berlicum stonden de gildebroeders. De grote trom ging voorop, daarachter de andere trommen. Het was indrukwekkend.”

In 1969 overleed mijn moeder. “Zij was historica en geïnteresseerd in de geschiedenis van de gildes. Zo heeft ze uitgezocht hoe een grote trom bij het Sint Jorisgilde in Berlicum terecht is gekomen: waarschijnlijk is die achtergebleven bij de aftocht van Britse troepen in de tijd van Napoleon.”

Na haar dood werd de boedel verdeeld. Ik wilde het zilver wel, als herinnering. Zo nodig kan ik het altijd nog verkopen, dacht ik toen. Uiteindelijk werd het opgeborgen in een oude secretaire. Nu ik ouder ben geworden (intussen tweeëntachtig) dacht ik: ik moet maar eens opruimen. Zodat die last niet op mijn drie kinderen neerkomt. De secretaire zat vol houtworm. Ik gaf haar mee aan een opkoper. Tot ik me herinnerde dat het zilver verborgen lag in een la van de secretaire. Eén van de

Maria Berger aan tafel in de portierswoning.

vrouwen die geholpen had met opruimen, ging bij de opkoper langs en kon het zilver redden. Ik heb toen contact gezocht met Annie Maas van de NBFS en die heeft gezorgd voor de overdracht van het zilver aan Frank van Loon van de Stichting Beheer Gildeattributen. Je vraagt je wel af: wat zal er met het zilver gebeuren over een jaar of tien als de belangstelling voor gildes wellicht is weggeëbd, mijmert ze. Ook voor mevrouw Berger is er veel veranderd. Ze woont nu voornamelijk in Den Haag. Het beheer van De Wamberg (sinds 1100, 184 hectare groot) heeft ze overgedragen aan een volgende generatie: een nicht. Het kasteel met slotgracht is verkocht, veel bijgebouwen verhuurd. Ze ontvangt ons in de koetsiers/portierswoning naast de toegangspoort. Er staat een rentmeesterswoning in houtskeletbouw in de steigers, waar ze kan logeren als ze op de Wamberg is. Wat

Maria Berger kijkt uit naar de eeuwenoude bomen achter de portierswoning van De Wamberg.

Het hoofdgebouw van De Wamberg, waar eens het gilde-zilver van Herpen lag opgeslagen.

gebleven is, is haar liefde en de herinneringen aan de kleurrijke gildes... ■

Het Sint Hubertusgilde in Herpen werd in 1681 opgericht, volgens sommige gegevens op 3 februari, volgens andere op 29 oktober. De oprichting hield nauw verband met het ontstaan van de Hubertus-verering in Herpen en die heeft ook weer een lange voorgeschiedenis. De naam Herpen kwam al voor in de achtste eeuw en stamt waarschijnlijk af van het Germaanse woord 'harpa', wat 'kromming' betekent. Bij Herpen was in die tijd een scherpe kromming in de Maas. Op die strategische plaats bouwden de Heren van Herpen een vesting. Herpen werd een heerlijkheid: plaats waar een 'heer' het voor het zeggen had. De invloed reikte tijdenlang tot Uden en Boekel aan toe. In 1360 werd het kasteel afgebroken en verplaatst dichterbij de Maas toe. Rond dat nieuwe kasteel Ravenstein ontstond de nieuwe nederzetting, die later de rol van Herpen zou overnemen.

Gilde Herpen van 1681 tot 1894

In Herpen stond een kerk, gewijd aan Sint Sebastiaan. Hubertus (of beter een botje van Hubertus) kwam pas richting Herpen in 1629. Dat jaar viel Den Bosch in protestantse handen. Gevluchte priesters waren bijeen in Alem, toen daar een relikwie van Hubertus van het altaar viel. Hubertus was een missionaris in de Ardennen en tenslotte bisschop van Luik-Maastricht. Van hem ging het verhaal de ronde dat hij tijdens een jachtpartij een hert met een kruis tussen het gewei tegenkwam. Hij zou zich toen van alle wereldse zaken hebben afgekeerd. Sindsdien werd hij de patroonheilige van de jacht. Hij stierf op 30 mei 727.

In 825 werden zijn botten overgebracht naar de

abdij van Andage en werden deze als relikwie verspreid, onder meer naar Alem. Reinerus van Hee, pastoor in Maren, nam een afgebroken stukje bot van Hubertus mee en gaf het aan Joan Mengelaers, kapelaan in Herpen. Dat was het begin van de Hubertus-verering daar.

Het in 1681 opgerichte Sint Hubertusgilde krijgt als eerste opdracht het verzorgen van de jaarlijkse processie op de naamdag van Hubertus (3 november, de zogenaamde Hubertus-vaart) en het uitdelen van Hubertusbrood (tegen hondsdelheid). Het misformulier voor de zegening van het brood is bewaard gebleven. Later kwamen daar nog twee processies bij: op de tweede zondag na Pinksteren en

op de tweede zondag in oktober. Op 15 mei 1801 verleent paus Pius VII (1800-1823) een volle aflaat voor deelnemers aan de Hubertus-vaart.

Onder druk van de geestelijkheid, die zich ergerde aan het overmatig drinken bij de teerdagen, wordt in 1894 zowel het gilde in Herpen als in het nabijgelegen Overlangel opgeheven. Hetzelfde lot treft later de Hubertus-vaart (voor het laatst gehouden in 1963) en de zelfstandige gemeente Herpen; in 1941 gaat die op in Ravenstein. In 1994 zou er nog een expositie van het gildesilver (uitgeleend door de familie Berger-Rijckevorsel) in Herpen zijn geweest en in 1977 in Ravenstein. ■

Geslaagde activiteiten voor basisschooljeugd in Geffen

In samenwerking met het Sport Expertise Centrum is door Scouting, Jeugdvakantiewerk en Sint-Jorisgilde de basisschooljeugd uitgenodigd om een halve dag spelletjes te komen spelen op het terrein bij de drie verenigingen. Zo'n zestig kinderen hadden zich opgegeven. Door de verenigingen waren vijf activiteiten uitgezet. De kinderen werden in vijf groepen verdeeld en rouleerden om de twintig minuten naar een volgend spel. Helaas was het niet al te best weer, maar tussen de buien door en met een warme jas aan, ging het best. Bij het gilde hadden de kinderen het geluk dat ze droog zaten onder het afdak van het terras.

Daar was de opstelling gemaakt voor schieten met het lasergeweer en een jeu-de-boules spel. Vooral dat laatste was zeer populair. De kinderen moedigden elkaar fanatiek aan. We zagen ook dat schietbomen op meer manieren gebruikt kunnen worden dan alleen voor schieten. Jeugdvakantiewerk had er spanbanden tussen gespannen waar de kinderen overheen moesten lopen. De scouting had weer heel andere activiteiten. Al met al een heel geslaagde voormiddag en zeker voor herhaling vatbaar. ■

Van het NBFS bestuur

Beste gildebroeders en gildezusters,

Ook het Algemeen Bestuur van de Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden overlegt al sinds een tijdje digitaal.

De voorzitter Jos Verbeeten opent deze digitale vergaderingen traditiegetrouw telkens met de Christelijke Groet.

Voor alle gildebroeders en gildezusters die elkaar al zo lang niet gezien hebben, is het afgelopen jaar een zwaar gelag. We wensen iedereen heel veel sterkte, we hopen dat iedereen creatief is in het attent blijven en het in stand houden van de band met elkaar. Houd stand, houd moed en blijf vooral gezond!

KRINGEN

Kring Baronie & Markiezaat heeft in 2020 alle activiteiten af moeten blazen. Dit gebeurde ook voor het jaar 2021. Voor het jaar 2021 is de kringbijdrage Baronie & Markiezaat op € 0,00 gezet.

Het dagelijks bestuur van Kring Maasland heeft maandelijks een videoconference. Op 10 april was er een vergadering op een grote locatie met voldoende ruimte.

Het Kringbestuur van Kwartier van Oirschot heeft de jaarvergadering in voorbereiding. De kring wil een verbroederingsfeest organiseren, zodanig dat dit binnen korte tijd geregeld kan worden.

Ook binnen kring Land van Cuijk is er behoefte aan contact. Verenigingen zijn actief, bijvoorbeeld met een digitale quiz, zeker met de jeugd. Eind januari hield men een digitale jaarvergadering, de deelnemers waren enthousiast. Men steunt elkaar om door de moeilijke tijd heen te komen en contact te houden.

De kringvergadering Peelland wordt op een gesloten locatie gehouden waar voldoende ruimte is. Binnen het bestuur worden plannen gemaakt voor een rondgang bij gildes, maar het is nog steeds de vraag of dit door kan gaan. Ook staat men in de startblokken om voor de jeugd wat te organiseren.

Binnen Kring Kempenland probeert men het vuurtje brandend te houden, onder andere via

Kempen-tv. Ook is er een blad uitgebracht, er is een onderscheiding uitgereikt en men probeert op allerlei manieren contact te houden.

CLUB VAN VIER STAND VAN ZAKEN

De club van vier is ondertussen gewend aan de digitale vergaderingen. Er zijn na september acht bijeenkomsten gehouden, dus de Club van Vier heeft tijdens de Coronabeperkingen niet stilgezeten. Zoals u weet werkt de Club van Vier aan voorstellen om de Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden om te vormen naar een organisatie die in kan spelen op de behoefte van de kringen en van de gilden. De Club van Vier maakt voorstellen voor het Algemeen Bestuur die (als deze daar zijn goedgekeurd) voorgelegd worden aan de Algemene Ledenvergadering. Momenteel werkt de Club van Vier aan het organisatieplan en aan een communicatieplan die de basis gaan worden van de nieuwe NBFS.

In een later stadium zal de Club van Vier voorstellen doen voor nieuwe statuten en een nieuw huishoudelijk reglement.

De eerste belangrijke stap die de Club van Vier wil zetten is het informeren middels een bijeenkomst met de kringen, de federatieve commissies en de gilden. Dit wordt momenteel voorbereid, maar is afhankelijk van de covid-19-regels.

BRIEF JEUGDINSPANNING

Op initiatief van onze Europese schutterskring Leo Niessen is een groep jeugd vanuit de drie schutters-federaties van Nederland gestart om de jeugd binnen onze federaties meer te inspireren, meer te motiveren en meer te betrekken bij het schutters- en gildeleven in Nederland. Naar alle gilden in Noord-Brabant is een mail verzonden met daarin enkele vragen. Mocht uw gilde deze nog niet beantwoord hebben, dan kunt u dit alsnog doen. Mocht de brief uw gilde niet bereikt hebben, neem dan contact op met uw kringsecretaris.

WET BESTUUR EN TOEZICHT RECHTSPERSONEN (W.B.T.R.)

Op 1 juli 2021 treedt een wet in werking die nieuwe regels geeft voor het bestuur van en het toezicht op onder andere verenigingen en stichtingen. Dat zorgt uiteraard voor enige onzekerheid bij het bestuur van gilden en even-

tuël daaraan verbonden stichtingen. De NBFS heeft overleg gevoerd met professor notaris Van Mourik voor juridisch advies. Onderstaand het advies van de heer Van Mourik.

“De hoofdvraag luidt: moeten we in verband hiermee de statuten wijzigen en dus naar de notaris? Het antwoord is: ‘Nee’. Zodra ooit een statutenwijziging aan de orde is, zal de notaris uit eigen beweging voorstellen de noodzakelijke wijzigingen door te voeren. De belangrijkste nieuwe regelingen zijn de volgende:

1. In geval van een tegenstrijdig belang binnen het bestuur mag de betrokken bestuurder niet deelnemen aan de beraadslaging en de besluitvorming over het voorstel. Dus als een feesttent gehuurd moet worden, mag het bestuurslid dat zulke prachtige tenten verhuurt, zich niet met de opdracht bemoeien.
2. Het is voorstelbaar dat op een bepaald moment alle bestuursleden ontbreken of zijn uitgeschakeld door bijvoorbeeld ziekte of andere rampspoed. In het juridisch spraakgebruik bestaat nu de toestand dat alle bestuursleden ontbreken wegens ‘ontstentenis of belet’. Voor dat geval dienen de statuten te regelen wie dan de besluiten kan nemen. Dat kan bijvoorbeeld de ledenvergadering zijn of een raad van toezicht (als die er is). Het is verstandig dat de gilden voormelde vragen voor zichzelf beantwoorden en zo nodig daaromtrent een besluit nemen. Maar statutenwijziging is vooralsnog niet nodig. Geen onnodig getob en onnodige kosten dus.”

ALGEMENE LEDENVERGADERING NBFS

In 2020 en in het voorjaar van 2021 was het voor de NBFS niet mogelijk een algemene ledenvergadering te houden. In het najaar van 2020 werden enkele onderwerpen per mail doorgestuurd. Voor het jaar 2021 is besloten de eindejaar ledenvergadering op een vroeger tijdstip te houden, namelijk op dinsdag 21 september 2021. Meer informatie hierover wordt nog aan de deelnemers toegestuurd.

NOORDBRABANTSE FEDERATIEDAG: ZATERDAG 28 AUGUSTUS 2021

De Federatiedag zal gehouden worden met inachtneming van de veiligheid van de gildebroeders en gildezusters.

De gedachten gaan uit naar een grotendeels openlucht-gebeuren met als hoofddoel elkaar weer te kunnen ontmoeten. Daarnaast zullen er wat informatieve onderdelen zijn, evenals tentoonstellingen en een Brabantse lunch. De commissie Federatiedag is bezig met de voorbereidingen en de uitwerking van de ideeën, maar het startsein was bij het inleveren van deze kopij nog niet gegeven. Alle gilden worden nog via hun dekenschrijver geïnformeerd over het programma.

TOEKOMST GILDEN

Naar aanleiding van gesprekken met een aantal hoofdmannen is vernomen dat er veel gilden zijn die zich zorgen maken over hun toekomst; het is voor velen een zware tijd. Daarbij kwam ook ter sprake dat veel gilden niet bekend zijn met Stichting Beheer Gildeattributen. Veel gilden hebben in hun statuten staan dat bij opheffing van het gilde het zilver naar de gemeente gaat. Een gemeente is hierop echter niet ingericht. Bespreek binnen uw gilde wat u met het zilver wil doen en pas daar eventueel uw statuten op aan. In deze moeilijke tijden wil het kringbestuur er graag voor u zijn. Schroom niet en neem contact op.

GEDEPUTEERDE EN COMMISSARIS VAN DE KONING

Een kleine afvaardiging van de NBFS is in het provinciehuis geweest voor een kennismakingsgesprek met gedeputeerde de heer De Bie. Het was een vreemde gewaarwording om in een kaal provinciehuis zonder ambtenaren te komen. De heer De Bie was positief over de gildes als cultuurgood van Brabant. De NBFS hoopt op korte termijn de heer De Bie uit te kunnen nodigen bij een mooi gilde-evenement.

De commissaris van de Koning, mevrouw Adema, had toegezegd voor het vlakboogtoernooi in Udenhout in mei. Omdat het toernooi naar een later tijdstip in juli is verzet, is de commissaris van de koning helaas verhinderd. We hopen haar binnenkort uit te kunnen nodigen bij één van de NBFS-toernooien of gilde-dagen.

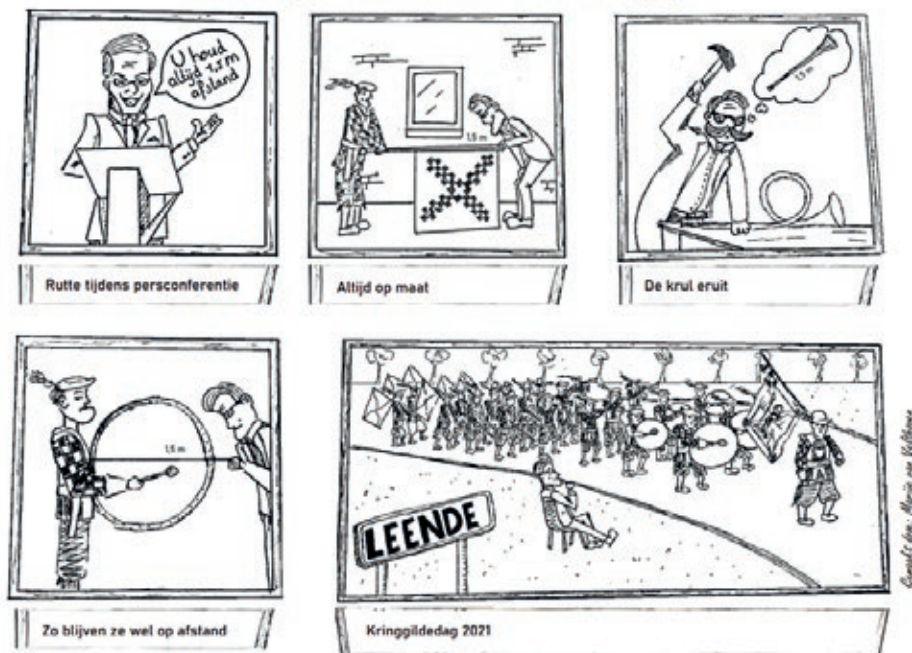
DE NBFS IS TROTS OP HAAR GILDEN

Binnen zeer korte tijd ontvangen de gilden van Noord-Brabant twee jaarverslagen. Het ene is het jaarverslag met de activiteiten van de NBFS. Het andere jaarverslag is een samenvatting van de activiteiten van de gilden van Noord-Brabant

Koningspaar Schuttersgilde Mathias Oploo reed met de bakfiets bij alle leden langs op de dag van het koningschieten om een attentie te bezorgen.

Schutsregels voor de 1,5 m maatschappij

Strip gemaakt door jeugdlid Marije van gilde Sint Jan Baptiste uit Leenderstrijp.

in het afgelopen corona-jaar. Hieruit blijkt heel veel inzet, volharding en creativiteit. Daar mogen we met zijn allen heel dankbaar voor zijn en ook zeker trots; trots op onze gilden!

Blijf gezond en zorg goed voor elkaar!
Annie Maas,
secretaris Noordbrabantse Federatie van
Schuttersgilden ■

Groot Gaesbeeker Gilde Soest

De jaarlijkse viering van het naamfeest van de patrones van het Soester Gilde werd dit jaar toch op een aangepaste maar wel imponerende wijze gevierd met een eucharistieviering op zaterdagavond 6 februari in de Heilige Familiekerk. In een weekend waarin in deze kerk de laatste weekendvieringen werden gehouden. Door het winterse weer was de zondagsviering afgelast en was het zelfs de laatste viering in deze kerk. Met gildetamboer, vaandeldrager, ouderman en koningspaar Frank en Margriet Spijker met hofdames was het gilde in de viering aanwezig. Ze begeleidden de pastoor bij binnenkomst

en vertrek. Bovendien werd aan het eind van de viering (met door corona slechts dertig bezoekers) de band tussen Gilde en Rooms Katholieke gemeenschap bevestigd door het overvenden van pastoor Joachim Skiba. Tijdens de viering was er natuurlijk aandacht voor het feest van Agatha, de band met het gilde en de komende sluiting van de kerk voor de erediensten. Een groter en uitgebreider feest was gezien corona dit jaar niet mogelijk. Uitgekeken wordt naar het moment dat gildeleden, gilde-vrienden en andere betrokkenen weer samen feest kunnen vieren. ■

Jaarvergadering Gilde Salvator Mundi huis aan huis

Normaal start het gilde het nieuwe jaar altijd met de jaarvergadering. Helaas vanwege de Corona kon het toen niet doorgaan. Omdat het nog steeds niet door kon gaan, had het bestuur bedacht om ter ere van de jaarvergadering alle leden huis aan huis te bezoeken. De jeugdleden hadden in totaal ongeveer tachtig cupcakes gebakken en versierd voor alle leden. Zondag 11 april zijn de bestuursleden alle leden een Corona-proof bezoekje gaan brengen. De leden kregen de versgebakken cupcakejes en een brief met alle gilde-informatie, die normaal ook met een jaarvergadering wordt besproken. Zo kon toch iedereen op de hoogte

blijven. De bezoekjes en ook de cupcakejes werden zeer gewaardeerd door de leden. ■

Emeritus-pastoor Wil Veldhuis overleden (87 jaar)

Op 10 april 2021 overleed toch nog onverwacht pastoor Wil Veldhuis. Hij was sinds 1995 als pastoor en later als priester aan onze parochie verbonden. Hij heeft in die ruim vijftientwintig jaar vele vieringen met gilde-er gecelebreerd. In 2016 heeft hij deel genomen aan de laatste gildereis die werd georganiseerd naar Rome. Ook in de vieringen tijdens deze gilde-pelgrimage was hij één van de voorgangers. Bovendien was hij betrokken bij de voorbereiding en de keuze van liederen en teksten voor de vieringen. Begonnen als docent aan de Katholieke Faculteit van de Universiteit Utrecht heeft hij in de jaren tachtig gekozen voor het parochiepastoraat, waarbij hij zich speciaal aangetrokken voelde tot de parochianen die zijn steun nodig hadden in moeilijke tijden. Zijn verbondenheid met het Soester Gilde kwam tot uiting in de vraag of het gilde hem naar zijn laatste rustplaats wilde brengen op 17 april jongstleden. Na de uitvaartdienst in de Petrus en Pauluskerk werd de kist overgedragen aan het gilde, dat hem de eer van gildekoning gunde op weg naar zijn graf op de nabijgelegen begraafplaats. Daar werd hem de laatste eer gebracht, waarna de gildebroeders hem in het graf lieten zakken. Gezien alle maatregelen kon slechts een bestuurs-delegatie met vaandeldrager en gildetamboer aan dit afscheid een bijdrage leveren. ■

Afscheid Burgemeester Grave

Op dinsdag 31 maart was het de laatste werkdag van de heer Lex Roelvink, burgemeester van de gemeente Grave. Acht jaar geleden hebben het Sint Jansgilde van Gassel, het Sint Antonius Abt gilde van Escharen en de Cloveniers van Grave hem welkom geheten. Met een tocht door de straten van Grave, met het brengen van een vendelgroet en het afschieten van het kanon, werd hij welkom geheten en succes toegewenst. De drie gilden hebben vaak een beroep op de burgemeester kunnen doen. Hij was regelmatig aanwezig bij het eigen koningschieten of het gemeentekoning schieten. Hij was zeer betrokken bij de activiteiten van de gilden.

Graag hadden de gilden hem dan ook met alle gildebroeders en gildezusters uitgezwaaid. Door corona was dit alles niet mogelijk, maar hem zomaar weg laten gaan was geen optie voor de drie gilden. Op zijn laatste werkdag werd de burgemeester thuis afgehaald door de drie koningen van de gilden samen met hun hoofdaandel. In optocht werd er naar het oude stadhuis gelopen, waar hij toegesproken werd door Leo Burgers van de Cloveniers uit Grave. Door de vendeliers van Gassel werd een vendelgroet gebracht en de vrouw van de burgemeester mocht het kanon afschieten. Ondanks de corona, was het een mooi afscheid door de gilden. ■

Huldiging gedecoreerden 2021

Op Koningsdag bracht het Sint Matthiasgilde in Oploo op gepaste afstand een vendelgroet

aan de gedecoreerden. ■

Frits van Montfort, veertig jaar gildebroeder

Aan het steeds maar weer uitstellen van de huldiging van onze gildebroeder Frits van Montfort kwam gelukkig een einde. In overleg met onze kringvoorzitter Roeland van Hooff werd besloten de jubilaris op 2 maart 2021 met in achtneming van de Corona-maatregelen te huldigen. De jubilaris en zijn vrouw Miep werden verwelkomd in het gildehuis en onder het genot van koffie met gebak werd er even gebuurt over deze bijzondere gebeurtenis. Frits kreeg eindelijk de zilveren medaille van Kring Kempfenland voor zijn veertigjarige lidmaatschap bij het Sint Jorisgilde Bergeyk.

De huldiging was heel bijzonder. Ze vond weliswaar plaats in beperkte kring, maar het samenzijn was heel gezellig. Onder het toeziend oog van raadsheer Henk Vrenken, kleinzoon Freek van Montfort en enige andere genodigden, legde de voorzitter van Kring Kempfenland - Roeland van Hooff- het speldje bij Frits op de tafel. Vervolgens speldde Miep, de echtgenote van Frits, het op zijn uniform. Miep werd vervolgens geëerd met een bos bloemen.

Hoofdman Jan Bloks memoreerde de veertig jaar die Frits bij het gilde was als volgt: "Wat Frits voor het Sint-Jorisgilde heeft betekend is te

De trotse gehuldigde met zijn vrouw.

veel om op te noemen, maar een aantal zaken wil ik hier toch wel even naar voren brengen. Toen Frits bij het gilde kwam, vond hij dat ze wat meer activiteiten moesten organiseren en hij kwam met het voorstel om elke maand te schieten met de buks. Hij was nog maar net een jaar gildebroeder toen hij het laatste stuk van de vogel naar beneden schoot en koning werd.

Verder is hij -waar mogelijk- het gilde steeds van dienst geweest. Voor het nieuwe gildeterrein en het gildehuis had hij ideeën die hij na overleg steeds uitvoerde. Het toppunt was wel dat hij voor het gildehuis een kachel maakte die hij voorzag van alle technische kwaliteiten! Hij mag daar nog steeds trots op zijn!

Ook heeft hij veel ideeën uitgevoerd die hij had met betrekking tot het schieten.

Zowel voor het horizontaal als verticaal bukschieten. Zijn laatste karwei bestond uit vernieuwingen aan onze jeu de boules-banen.

Dit heeft hij gedaan ter gelegenheid van zijn veertigjarig gildebroeder-lidmaatschap. Frits is nog steeds lid van de schietcommissie en de vaste schrijver tijdens de wedstrijden op de laatste zondag van de maand. En tijdens de regionale schietwedstrijd. Voor dit alles is het gilde hem veel dank verschuldigd. Behalve Frits willen wij zijn vrouw Miep in dit gebeuren meenemen. Zij behoort tot 'de vaste inboedel' van het gilde. Ze is bijna dagelijks bezig met het verzorgen van de bloemen rond het gildehuis en hoort bij de onderhoudsploeg!"

Deze gedenkwaardige dag werd afgesloten met een gezellig samenzijn. ■

Ze staat er weer mooi bij!

En gewerkt wordt er bij het Airborne-monument!

Al verscheidene jaren houden de gilden van Heeswijk en Dinther (om de beurt) het Airborne-monumentje in Heeswijk-Dinther bij. De oneven jaren is het de beurt aan Dinther. Een vast ploegje noeste werkers houdt zich

hiermee bezig en zorgt iedere eerste woensdag van de maand dat het monument er weer spic en span bij staat. Dit is soms wel erg hard nodig, want het onkruid houdt geen rekening met de mens. Ook vandaag is er weer een paar uurtjes aandacht aan geschonken, want morgen (dinsdag 4 mei) zal er door de burgemeester en de voorzitter van het Oranje Comité een krans gelegd worden ter nagedachtenis aan de oorlogsslachtoffers. Normaal is er op die dag in de kerk een gedachtenisdienst, met daarna een stille tocht naar het Airborne-monument. Helaas is dit nu, vanwege corona, niet mogelijk. Hopelijk mogen we nog lang op deze manier, met onze beide gilden, het monumentje bijhouden, zodat het blijft behouden voor de toekomst.

Het Airborne-werkgroepje. ■

Een gilde in lockdown

Verhalen en gedichten geschreven door gildeleden van Sint Barbara Gilde Dinther. Na een lange, stille periode van geen gildebijeenkomsten, geen wedstrijden van geweer- en kruisboogschieten en jeu de boules, kwam men op het idee om toch iets te gaan ondernemen. Afgelopen winter was er al een mooi gebaar door aan alle leden persoonlijk een zakje met worstenbroodjes en een nieuwjaarswens af te geven en even een praatje te maken. Men kwam er toen al gauw achter dat er onder de gildebroeders en -zusters velen waren die de gezellige avonden zeer zeker misten. Niet alleen het kaarten en het keezespel, maar ook de gesprekken onderling. Of die nu aan de bar plaatsvonden of op de schiet- en jeu-de-boules-banen. Onder het genot van een borreltje of een biertje werden vele 'problemen' besproken én opgelost. Daarom werd er door de overheid het idee naar voren gebracht om eens onder de leden te polsen of er interesse was om 'jouw' beleving tijdens (en van) de lockdown op te schrijven. Voor nu (door iedereen die kan en wil) om zijn of haar verhaal te vertellen aan de andere gildebroeders en -zusters, maar ook voor later, zodat zij terug kunnen kijken naar hoe wij de corona-tijd hebben beleefd. Velen hebben hier gehoor aan gegeven en ziehier het

resultaat en een foto van het boekje: "een gilde in lockdown". Het boekje zal deze week onder de leden worden verspreid.

Allen hartelijk dank voor jullie bijdrage.
Het Gilde Sint Barbara Dinther. ■

Het boekje 'een gilde in lockdown', geschreven door de gildeleden

Een cheque voor Fem

Het Sint Hubertus Gilde Drunen biedt ieder jaar een bedrag aan iemand of een organisatie uit Drunen aan. Dit jaar is gekozen voor Fem van Kuijk. Fem heeft een meervoudige beperking, zij heeft Cerebrale Parese. Fem is pas zes jaar oud. Zij is te vroeg geboren en heeft door verschillende complicaties een flinke hersenbeschadiging opgelopen, waardoor ze veel dingen niet zelfstandig kan. Bij het eten en drinken heeft ze hulp nodig, ze kan niet zelfstandig lopen en kan maar één arm functioneel gebruiken. Ook kan zij niet praten, maar door veel oefenen kan zij 'papa', 'mama', 'opa' en 'oma' zeggen. Fem en haar ouders hebben een grote droom, een droom die ze heel graag ooit werkelijkheid willen laten worden. Die droom is om deel te nemen aan de dolfintherapie op Curaçao. Met deze gift hoopt het Sint Hubertus Gilde hieraan te kunnen bijdragen. ■

Een blijde Fem met cheque omringd door leden van het gilde.

Koninklijke onderscheiding voor Essche gildebrouder

Ook dit jaar werden met Koningsdag weer ruim 2800 Nederlanders verrast met een Koninklijke onderscheiding. Deze eer viel ook te beurt aan Hans van Schijndel. Hij is al tweeëndertig jaar lid van het Sint-Willebrordusgilde en mag zich nu Lid in de Orde van Oranje-Nassau noemen. Zowel binnen als buiten het gilde heeft Hans zijn sporen verdiend. Hij is actief als gewerschutter en heeft destijds een groot aandeel gehad in de bouw van het gilde-lokaal en de schietinstallatie. Het onderhoud van de installatie neemt hij voor een groot deel nog steeds voor zijn rekening. Naast het gilde is Hans actief als voorzitter van carnavalsvereniging Bacchuskorps en ook is hij actief in het bestuur van gemeenschapshuis 'De Es'. Het Sint Willebrordusgilde feliciteert Hans van harte met zijn onderscheiding. ■

De gedecoreerde Hans van Schijndel.

Gildekleintje

GILDEBOEKEN TE KOOP

Te koop gildeboeken:
Ising 3x, 50 jaar kringen, Landjuweel
Oirschot, Soest en Etten-Leur,
2 x Helmondse gilden (Frencken),
Patroonheiligen, Boek D.J. van der Ven
(193) De gilde viert 2x, uitgave Niemeijer
(antiek) Leven Sint Antonius,
Biedingen via e-mail: lauren17s@upcmail.nl

Gildeheer geïnstalleerd bij Sint-Jorisgilde Sint Oedenrode

Het Sint-Jorisgilde Sint Oedenrode heeft op 23 april 2021, op de feestdag van Sint Joris, zijn vijftienvintigjarig jubileum (sinds de herleving) gevierd. We hebben dat op heel kleine schaal gedaan middels een viering in onze parochiekerk. In verband met de corona regels natuurlijk op gepaste afstand en met alleen gildebroeders en -zusters, omdat er maar dertig personen aanwezig mogen zijn.

Voor het gilde was het ook het goede moment om pastoor Robert van Aken te installeren als onze gildeheer. Deze functie was vacant na het vertrek van Vincent Blom. Robert was heel enthousiast toen hij gevraagd werd en dat enthousiasme straalde ook helemaal af op de viering. Na zijn installatie ontving hij het zilveren schildje als teken van gildeheer, de sjerp en de gildehoed. Gildeheer Robert van Aken had voor acht jubilarissen, die vijftienvintig jaar lid zijn van het gilde, nog een leuke attentie: een oorkonde ontworpen en gemaakt

door één van onze gildebroeders. Na afloop van de dienst hebben we achter in de kerk (ook op gepaste afstand) nog een toost uitgebracht op ons jubileum.

Hopelijk kunnen we verderop in dit jaar ons jubileum op grotere en gepaste wijze vieren. De viering is te bekijken via: www.youtube.com/watch?v=g2gkyB-J21E. ■

Van links naar rechts hoofdmans Henk Quinten, keizer Frans van den Oever, gildeheer Robert van Aken en koning Piet van Heesch

Vijftig jaar gelukkig samen

Covid-19 probeert zoveel mogelijk invloed uit te oefenen op het gilde leven. Beperkingen door maatregelen van de staatsoverheid vliegen je om de oren en zijn dagelijks nieuws. Wat kan nu wel en wat mag dan niet? Dat is voortdurend de vraag. Gelukkig zijn de gilden niet zomaar uit het veld te slaan en zoeken ze oplossingen om recht te doen aan eer en waardering.

Zo vierden 5 maart 2021 Ad en Toos Wolfs van het Gilde Sint Sebastiaan en Barbara Moergestel hun gouden bruiloft.

Het gilde uit Moergestel liet dat niet zomaar geluidloos passeren. In het geheim werd de koningsdeken benaderd door de familie van Ad. Waarop de koningsdeken meteen contact zocht met de overheid met de mededeling

van de gouden bruiloft. De hoofdmans ondernam actie en samen met de keizer, koning, vaandrig, opperdeken en tamboer werd een felicitatie-filmpje gemaakt. Want deze mijlpaal vieren en met heel het gilde in de tuin van Ad en Toos proosten op hun geluk, dat mocht helaas niet door de corona maatregelen.

De gildebroeders en -zusters vonden het heel jammer. Niet zozeer voor het gilde (althoewel een beetje dan) maar zeker voor Ad en Toos, want een geweldige mijlpaal ging zo voorbij...

Op de dag zelf hebben de hoofdmans met de koning toch de stoute schoenen aangetrokken en op gepaste afstand en zonder knuffel de gelukwensen uitgesproken namens het gilde en uiteraard aan Toos een bloemetje overhandigd. "Het gaat nog goed komen" zei Ad. Het lijkt ons leuk om op de dag dat we de statiedag inhalen te zingen voor het echtpaar. Waarna zij natuurlijk het gilde op gepaste wijze kunnen belonen.

Je kunt het filmpje bekijken via: <https://youtu.be/HJRknjamd6o>. ■

Ad en Toos Wolfs geflankeerd door de koning en hoofdmans.

Veertig jaar lid gilde Sint Joris Moergestel

Op zaterdag 15 mei 2021 is Jan van Laarhoven senior door het kringbestuur van "Het kwartier van Oirschot" onderscheiden met een kringonderscheiding. Op verzoek van de familie is dit in besloten kring in het bijzijn van de kinderen en namens het kringbestuur Bert van der Staak en Jan van Rooij en namens gilde Sint Joris hoofdmann Ton van Doormaal en deken schrijver Hans Willems gebeurd. Door de hoofdmann van het gilde werd een kleine toespraak gehouden en een bos bloemen aan mevrouw van Laarhoven aan-

geboden. Namens het kringbestuur werd het woord gedaan door de voorzitter Bert van der Staak. Alle regels van het RVIM werden in acht genomen en de onderscheiding werd door mevrouw van Laarhoven, bij haar echtgenoot opgespeld. Na afloop werd er nog gezellig een kop koffie en een borreltje met de familie gedronken, hierbij werden alle regels van het RVIM ook weer in acht genomen. De familie was zeer te spreken over deze kleine bijeenkomst en hoopt natuurlijk ook voor de gilde dat we weer snel bij elkaar kunnen komen. ■

In het midden Jan van Laarhoven geflankeerd door links Jan van Rooij en rechts Ton van Doormaal.

De echtgenote speldt de onderscheiding op bij Jan.

Sint Antonius en Sint Sebastianus Gilde Gemert

Driemaal in een korte periode, maar al de achtste keer sinds een eeuw gildehuis, een andere hospes bij het gilde. Dit betekende dat onderdak moest worden gezocht bij een andere uitbater in het centrum. Voor de derde maal moest de optrektag van Gemert elders gevierd worden wegens verbouwingen van een nieuwe uitbater. Dat deed pijn, want een optrektag hoort in het eigen gildehuis thuis gevierd te worden. Eén van de drie keren moest de optrektag in het gildehuis van het zuster-gilde gevierd worden. Heel bijzonder! De andere keren kon men terecht bij een hospes die al eerder het gilde van dienst was in het gildehuis Hotel, later Brasserie De Keizer, waar het gilde in 2017 het honderdjarig gildehuis vierde. Na het vertrek van hospes Ad Kruijsen kwam Bart Bressers, die werd opgevolgd door Paul van Thiel en deze in 2019 door Monique van Kessel. Zij werd slachtoffer van het corona-virus en bleef De Keizer leeg. Eén ding bleef altijd hetzelfde: met allen had het gilde een goede verhouding en konden altijd goede afspraken worden gemaakt. Sinds de laatste verbouwing kreeg het gilde een eigen opbergplaats. Per 1 mei gaan twee huurders, te weten Jan Wijn en Frank Boekelder, het gebouw exploiteren en kunnen zij het alom bekende Sint Antonislied dikwijls horen. Jan kent het gilde omdat hij in zijn "Bai Dientje" de scepter zwaait en gastheer is van het zuster-gilde Sint Joris. Hij heeft de "Gruun Schut" al leren kennen, toen hij bij De Keizer werkzaam was. ■

De eerste contacten met beide uitbaters -wij noemen hen altijd "hospes"- wekken hoge verwachtingen bij het gilde.

Jack Smits zeventig jaar lid

Gilde Sint Jan Wernhout mag zich gelukkig voelen met een lidmaatschap van zeventig jaar. Jack Smits is in 1950 lid geworden. Hij heeft de eerste paar jaar deelgenomen aan de wedstrijden. Dat ging volgens Jack niet naar wens en hij heeft sindsdien niet meer geschoten, maar is altijd wel lid gebleven. Hij heeft van 1977-1979 de functie van deken op zich genomen. In 2001, toen hij vijftig jaar lid was,

heeft Jack een kringonderscheiding ontvangen van Kring Baronie en Markiezaat. Daarnaast kon je altijd op Jack rekenen als er iets voor Gilde Sint Jan gedaan moest worden, wat hij altijd met plezier heeft gedaan. Jack werd toen in die tijd gesteund door zijn vrouw, die ook aanwezig was om mee te helpen waar ze kon. De teerdagen en andere activiteiten hebben ze, zolang ze samen waren, altijd

bezoekt. Nu mochten we Jack weer verblijden met een mooi aandenken voor al zijn jaren bij Gilde Sint Jan Wernhout, wat natuurlijk zeer bijzonder is om mee te maken, voor hemzelf, maar ook zeker voor Gilde Sint Jan. Bedankt Jack voor zeventig jaar lidmaatschap en hopelijk komen er nog wel een paar jaartjes bij. We wensen je nog veel gezondheid en geluk toe namens Gilde Sint Jan Wernhout. ■

Hoofdman Johan van Aert overhandigt het aandenken.

In glas uitgevoerd aandenken.

Gilde Sint Sebastiaan Oudenbosch

Om de bekende redenen (Covid-19) liggen de activiteiten van het gilde stil. De leden waren actief om samen met de handboogvereniging Concordia Floreboth uit Oudenbosch, een definitief nieuw onderkomen te realiseren op het sportpark Albano. Hiertoe was vorig jaar een voormalige directiekeet aangeschaft. Deze is gedemonteerd en tijdelijk opgeslagen bij één van de leden. Het is de bedoeling dit houten gebouw dit jaar te herbouwen. De planning is

om te wachten op positieve ontwikkelingen met betrekking tot het corona-virus. Toch ligt niet alles stil. Vorig jaar namen de leden het besluit tot aanschaf van nieuwe sjerpen voor het gilde. Snel werd een begin gemaakt met het maken en bedrukken van de sjerpen. Dian Evers uit Zegge ging de uitdaging aan en de eerste resultaten zien er veelbelovend uit. Het bedrukken wordt gedaan door Tamara Evers. ■

Dian Evers in haar "Ateljeeke" achter de machine.

Is jouw medelezer nog geen abonnee?
De Gildetrom, het blad voor jong en oud.

HENK EMONS (77)

Gildebroeder

† 12 april 2021

Cloveniers of Schutterije tot Grave (Land van Cuijk)

Henk was sinds 13 december 1974 gildebroeder en vanaf de heroprichting is hij zeer actief bij het gilde betrokken geweest. Vooral door het maken van de jaarlijkse schietvogels en het afschieten van de kanonnen aan de Maas. En de laatste jaren met het kleine saluutkanon bij zeer vele festiviteiten.

PAUL RÜTTEN (84)

Gildebroeder

† 26 februari 2021

Sint Antonius Abt Gilde Blitterswijk (Land van Cuijk)

Ruim zevenenzeventig jaar was Paul lid van het gilde. Vorig jaar, tijdens het zestigjarig huwelijksfeest van Paul en Toos op 7 juni, verraste het Sint Antonius-Abt Gilde hem (ondanks de corona) door toch nog een gildehulde te brengen, wat heel gezellig was. Ondanks dat Paul niet geüniformeerd was, was hij altijd zeer actief.

TINIE AARTS (91)

Gildebroeder/schutter

† 7 april 2021

Sint Catharinagilde, Tongelre (Kring Kempenland)

Tinie Aarts was de oudste gildebroeder van ons gilde. Hij werd op 25 november 1969 geïnstalleerd en hoefde niet geboond te worden omdat zijn vader al lid was. Tinie was hoofdzakelijk schutter. In 1973 trad hij toe tot de overheid en in 1975 wordt hij benoemd tot notulist. Tinie ontving in 2004, voor de groenverzorging, een zilveren draagspeld in de vorm van een spade. In 2019 was hij vijftig jaar gildebroeder, een feest waar Tinie echt van genoot. Het gilde heeft met gilde-eer afscheid genomen tijdens een dienst in de Kasteelhoeve in Geldrop. Tinie is weer verenigd met zijn echtgenote Sjaan, die in 2015 overleed. Dat hij rust in vrede.

JAN VERHOEVEN (74)

Gildebroeder

† 22 maart 2021

Sint Catharina en Barbara Gilde, Geldrop (Kring Kempenland)

Jan was meer dan veertig jaar lid van ons gilde. Hij had zich aangemeld in 1976 en werd als gildebroeder gedoopt in 1978. In die tijd heeft Jan zich vele jaren lang nuttig gemaakt in het bestuur, onder andere als penningmeester. Ook heeft hij driemaal koning geschoten. Hij werd wachtend keizer, maar toen dat ambt een paar jaar geleden vrij kwam, was hij al te ziek om het op zich te nemen. Jan was een aimabele, rustige en bescheiden mens. Het gilde gaat hem echt missen. Wij wensen Maxime, haar dochters, schoonzonen en kleinkinderen heel veel sterkte toe.

RINUS ANTENS (79)

Gildebroeder

† 16 februari 2021

Sint-Jansgilde Soerendonk (Kempenland)

Rinus Antens is in 1992 ingewijd als lid van het gilde. Tijdens zijn achtentwintigjarig lidmaatschap bij het gilde heeft Rinus een zestal keer mee geschoten om het koningschap. Op 15 juni 2014 lukte het Rinus om met het 359ste welgemikte schot het laatste stuk van de koningsvogel naar beneden te halen, waardoor hij koning werd, van 2014 tot 2017. Na zijn koningschap was hij van 2017 actief in het bestuur als koningsdeken. Rinus was ook actief op de controlepost tijdens de fiets-driedaagse en hielp graag bij het opbouwen en afbreken van diverse gilde-activiteiten. Maandag 22 februari heeft het Sint-Jansgilde Marinus Antens begeleid naar zijn laatste rustplaats.

HARRIE VERHOEVEN (80)

Gildebroeder

† 20 december 2020

Sint-Jorisgilde Bergeijk (Kring Kempenland)

Harrie was ruim negenendertig jaar een actief en betrokken gildebroeder. Ook was hij een trouwe bezoeker van onze activiteiten en clubavonden, lid van de schietcommissie en specialist in Jeu de Boules. De laatste jaren wilde alles niet meer zoals Harrie dat wou. Hij werd opgenomen in het verzorgingshuis en daar is hij overleden. Op donderdag 24 december is Harrie, met inachtneming van de Corona-voorschriften, met beperkte gilde-eer begraven in Bergeijk.

PIET COUWENBERG (80)

Gildebroeder

† 24 januari 2021

Sint Martinusgilde, Waalre (Kempenland)

Piet Couwenberg keek de kunst af van vader Piet Couwenberg. In 1978 werd Piet aangenomen en vanaf dat moment heette hij Piet junior of gewoon 'Pietje'. In 1996 veroverde hij de koningstitel en trad toe tot de overheid. In 2018 was hij veertig jaar gildebroeder. Zijn streken, zijn grappen en zijn soms iets te spontane opmerkingen waren tot het laatste toe zijn handelsmerk. Hij kon kritisch reageren op elke poging om iets nieuws te starten, maar stond vervolgens vierkant en vrolijk achter elk plan. Medio januari 2021 vertoonde hij verschijnselen van corona. Op 1 februari vormde het gilde met het hoofdvaandel, trommen en vendels een erehaag op de route naar het crematorium. Samen met talrijke buurtgenoten, vrienden en bekenden.

TOON VAN DOMMELEN (77)

Gildebroeder

† 18 februari 2021

Sint Martinus Gilde van het Heilig Sacrament te Dommelen (Kempenland)

Toon was lid vanaf 1968. Met trots heeft hij als vaandrig het hoofdvaandel gedragen. Verder heeft hij vele jaren in het zwarte pak als zilverdrager meegelopen. Bij het verdwijnen van de zwarte pakken stapte ook Toon over naar de huidige gilde-kostuums. Trouw en betrokken als hij was, waren er weinig bijeenkomsten van het gilde die hij oversloeg. Op vrijdag 26 februari 2021 heeft het gilde in een kleine kring met gilde-eer afscheid genomen van hem.

CORRIE ROIJMANS-GEVERS (79)

Gildezuster

† 8 april 2021

Sint-Jorisgilde Reusel (kring Kempenland)

Corrie was drieënveertig jaar lid van ons gilde. Corrie was een steun voor haar man, Jan Roijmans, welke bode van ons gilde is geweest. Gildebroeder Jan Roijmans is overleden in 2017. Corrie was actief bij verschillende organisaties. Ze heeft in 2017 een Koninklijke onderscheiding gekregen. Ze was actief bij ons gilde, bij de Katholieke Bond voor Ouderen (als bestuurslid), ze was vrijwilligster bij de hulp- en klussendienst Reusel en was actief op vele andere plaatsen.

PEER KERKHOFS (93)

Gildebroeder

† 2 november 2020

Sint Jorisgilde, Reusel (Kempenland)

Peer was vierenzestig jaar gildebroeder bij ons gilde. Vanwege de corona-maatregelen was een uitvaart met gilde-eer niet mogelijk. Er waren wel enkele leden aanwezig bij de dienst, zodat met de bazuinblazer, de tamboer en de vendelier toch nog op de gebruikelijke manier een afscheidsgroet bij de kist mogelijk was. Peer Kerkhofs, in verre omstreken beter bekend als Peer Got, was samen met zijn vrouw Dora zeer actief binnen het gildewezen. Hij was tweemaal koning en zesentwintig jaar lid van de overheid. Zijn betrokkenheid bleek toen hij samen met Dora tijdens de bouw van het nieuwe onderkomen 't Trefpunt, elke zaterdag de helpers kwam trakteren op zelfgebakken taart en worstenbroodjes. Wij zullen onze gildebroeder Peer Kerkhofs zeker missen.

PAUL KRIJNEN (84)

† 23 april 2021

Gildebroeder

Gilde van Sint Barbara en Sint Sebastiaan, Vught (kring Maasland)

Paul was vierenvijftig jaar lid van ons gilde en heeft een belangrijke rol gespeeld als secretaris en als fotograaf op diverse gildeactiviteiten. Buiten het gilde was Paul actief binnen de room katholieke kerk en voor vele andere verenigingen in Vught. Paul heeft voor ons gilde vele fotoalbums van gildeactiviteiten

samengesteld die hij met trots presenteerde, voorzien van levendig commentaar. Paul is vanwege zijn status als vrijgezel, de langste en oudste, (met tussenpozen) jonge deken geweest. Een innemende persoonlijkheid die er een hekel aan had om op de voorgrond te treden. "Doe maar gewoon dan doe je al gek genoeg", aldus een uitspraak die men vaak van Paul hoorde. We zullen hem missen.

BERT SIDLER

† 26 april 2021

Het Gilde van Sint Barbara en Sint Sebastiaan, Vught (kring Maasland)

Bert Sidler was vijfentwintig jaar lid van ons gilde. Een trotse gildebroeder die tijdens zijn periode als koning een duidelijke stempel op het gilde drukte. Bert was met tijd en wijlen een goede schutter wat resulteerde dat hij zich in 2013 op zesenzeventigjarige leeftijd tot koning schoot. De rol van koning heeft hij altijd vol trots vervuld. Wij houden aan Bert goede herinneringen over. Als blijvend aandenken heeft Bert aan de hoofdman een voorzittershamer geschonken die bij iedere vergadering wordt gebruikt. Bert zal het prachtig vinden als we met elke klap aan hem denken. We zullen hem missen.

ANTOON ROMME (73)

Gildebroeder

† 26 maart 2021

Sint-Jorisgilde, Geffen (kring Maasland)

Onverwacht uit ons midden: gildebroeder Antoon Romme. Diep geworteld in ons gilde trok hij jarenlang de kar voor ons nieuwe clubhuis. Mede zijn financiële kennis en inzicht maakten het voor ons haalbare kaart. Ook zijn politieke vaardigheden waren erg waardevol in deze. Zijn talent als komisch spreekstalmeester tijdens gilde-evenementen kwam, zittend aan de bar, soms spontaan boven drijven. Wij blijven achter met veel mooie herinneringen aan deze warme en markante persoonlijkheid.

HENNY CLAASSEN (87)

Gildebroeder

4 april 2021

Sint Barbaragilde, Veghel (kring Maasland)

Henny overleed in april in een verzorgingshuis in Uden. Henny werd in besloten kring begraven in Veghel. Hij was in 1980 samen met anderen vanaf het begin lid van het heropgerichte gilde in Veghel. Hij was de eerste koning van ons gilde en stond samen met Prins Bernhard op de foto in Veghel. In 2020 was hij met vier andere gildebroeders veertig jaar lid van ons gilde. Samen met zijn vrouw Ellie heeft hij nog jaren genoten van de gildeactiviteiten. Hij was oprichter van het regionaal bekende uitvaartbedrijf Claassen dat door zijn zoons later is en wordt voortgezet.

PASTOOR TON VERSCHURE (82)

Erelid

† 11 februari 2021

Gilde Sint Lambertus Vessem, Gilde van Onze Lieve Vrouw en van de Heilige Willibrordus Wintelre en Gilde Monulphus en Gondulphus Kneysel (Kwartier van Oirschot)

Sinds zijn aanstelling als pastoor in de parochie van Kneysel (2003), Vessem (1999) en Wintelre (2003) was Ton Verschure erelid bij Gilde Sint Lambertus Vessem, Gilde van Onze Lieve Vrouw en van de Heilige Willibrordus Wintelre en Kerkelijk voorganger bij Gilde Monulphus en Gondulphus Kneysel. In deze hoedanigheid is hij vele malen voorganger geweest tijdens gildemissen op patroon-/teerdagen en gildefeesten die de gildes in de loop der jaren georganiseerd hebben. Hij was altijd zeer meegaand met de gildes en was vaak aanwezig als er iets door de gildes georganiseerd werd.

ARNO SOMERS (43)

Gildebroeder

† 12 maart 2021

Gilde Sint Lambertus, Vessem (Kwartier van Oirschot)

Arno was sinds 2008 lid van ons gilde.

AD HABRAKEN (86)

Gildebroeder

† 11 maart 2021

Gilde Sint-Barbara en Sint-Joris, Boxtel (Kwartier van Oirschot)

Vijfentwintig jaar nadat de eerste vergadering werd gehouden om te komen tot de heroprichting van een gilde in Boxtel overleed Ad Habraken. Als man van de regels én van de Nederlandse taal had hij onmiskenbaar zijn verdiensten voor onze broederschap. Maar ook als kruisboogschutter en jeu-de-boules speler was hij graag van de partij.

JEROEN STEGER (77)

Gildebroeder

† 5 april 2021

Gilde Sint Sebastiaan, Oirschot (Kwartier van Oirschot)

Jeroen overleed onverwachts en was negenentwintig jaar een gildebroeder die met zijn humor de medebroeders vaak liet schuddebuiken. De band tussen de familie Steger en Sint Sebastiaan Oirschot omvat al bijna een eeuw. Verschillende wisselschilden hebben we daaraan te danken.

MARINUS KERKHOF (95)

Gildebroeder

† 21 maart 2021

Sint-Jorisgilde Sint-Oedenrode (Kwartier van Oirschot)

Marinus is altijd een zeer actieve en enthousiaste gildebroeder geweest. Hij was de eerste jaren altijd aanwezig bij de activiteiten van het gilde en ook bij de gildedagen. Toen hij door lichamelijke beperkingen niet meer de hele optocht kon meelopen sloot hij altijd aan om het laatste stukje toch mee te lopen. Tot op hoge leeftijd was hij aanwezig bij gilde-activiteiten en vergaderingen waarbij hij zeer geïnteresseerd was in de cijfers van begrotingen en exploitatierekeningen. Zijn opmerkingen sneden hout. Met Marinus verliezen wij een zeer gewaardeerde gildebroeder, wiens betrokkenheid we erg zullen missen.

JAN GEVERS (83)

Gildebroeder

† 31 januari 2021

Gilde Sint Antonius, Beek en Donk (kring Peelland)

In 1980 werd Jan als standaardruiter bij het gilde betrokken. Hij vervulde die rol met verve totdat hij zich tot koning schoot en zijn zoon Joshy dit van hem overnam. Jan was koning van 1991 tot 1994. Daarna heeft hij zich vele jaren als jurylid ingezet bij het standaardrijden. Toen zijn vrouw, gildezuster Tonny, zich in 2015 tot koning geschoten had, werd Jan gemaal koning. Tot op het laatst stond Jan klaar voor het gilde. We verliezen in hem een zeer gewaardeerd en actief gildelid. We hebben met gilde-eer afscheid van hem genomen in de Michaëlkerk en hem naar zijn laatste rustplaats begeleid.

HEIN VAN DEN BERG (73)

Gildebroeder

† 1 februari 2021

Gilde Sint Antonius, Beek en Donk (Kring Peelland)

Sinds 2004 was Hein lid van het gilde. Hij is actief geweest als vendelier en als schutter. Hoewel Hein de laatste jaren fysiek wat moeilijker mee kon komen, bleef hij samen met zijn vrouw, gildezuster Gerrie, zoveel mogelijk alle gilde-activiteiten bezoeken. We verliezen in hem een trouwe gildebroeder. Hein is met gilde-eer uitgeleide gedaan.

FRANS ALDENZEE (77)

Gildebroeder

† 28 augustus 2020

Gilde Sint Willibrordus, Bakel (Kring Peelland)

Frans was sinds 1987 lid van ons gilde. Hij was piekenier en zilverdrager. Ook verzorgde hij vaak de tentoonstellingen tijdens gilde-feesten. Frans heeft ook jaren in de SAT-commissie van kring Peelland gezeten. Omdat Frans buschauffeur is geweest, heeft hij ook ons gilde naar verschillende activiteiten vervoerd. Tijdens de laatste Rome-reis heeft Frans als enige gildebroeder de Paus een hand kunnen geven. Wij als gilde zullen hem missen en zeker niet vergeten.

Wie wat wanneer?

Deze keer is de keuze gevallen op een foto van amateurfotograaf Harry Guntlisbergen (1934-2001).

De opname uit 1992 is tijdens de gildedag in Vessem gemaakt. Drie gildebroeders staan bij elkaar om te 'buurten': een koning met kroon, een hoofdman met piek en een jonge zilverdrager.

Wie kan vertellen om welk gilde het gaat?
En ... wie herkent deze gildebroeders?

Diverse reacties hebben we ontvangen naar aanleiding van de geplaatste foto in het eerste nummer van 2021, pagina 47. Op 27 december 1961 maakte de Bossche persfotograaf Frans Kuit deze opname ter gelegenheid van de Bisschopswijding van Jan Bluysen door bisschop monseigneur Bekkers. Met zijn vijfendertig jaar was Bluysen de jongste bisschop van Nederland. In de zomer van 1962 publiceerde De Gildetrom (nummer 24) een kort verslag van deze feestelijke gebeurtenis, inclusief twee foto's.

Voor het Bisschoppelijk Paleis in 's-Hertogenbosch werd een spontane receptie met vendelgroet gehouden door Harrie van Casteren met het Groot Vaandel. Vierde van links staat vendelier Jan Vorstenbosch met vendelvlag. Beide vendeliers zijn gildebroeders van het Sint Joris Gilde uit Berlicum.

Rechts staat Mathieu van der Voort, namens het Federatiebestuur. Pas in 1967 werd hij officieel secretaris van de Federatie.

Herhaalde oproep:

Driemaal is scheepsrecht??? Nogmaals het verzoek om deze foto (zie ook nummer 4-2020, pagina 55) van Martien Coppens eens goed te bekijken. Is deze optocht door de straten van Boxmeer wellicht gehouden tijdens de kringgildedag in 1968? Wie herkent het hoofdvaandel en mogelijk de gildebroeders?

Graag uw reactie sturen naar de Brabant-Collectie (brabant@uvt.nl) of naar Tony Vaessen (antonijs.vaessen@telenet.be).

Noordbrabantse Federatie van Schuttersgilden

GERESERVEERD VOOR FEDERATIEVE TOERNOOIEN

- Het boogschieten op wip in april (m.u.v. de vierde zondag);
- Het VTBS-toernooi op de derde zondag in september;
- Het gewerschieten eerste zondag in september.

Gezien de huidige situatie is het nog onzeker wat er dit jaar door kan gaan.
Dit is geheel afhankelijk van de aanpak en maatregelen om het Corona-virus onder controle te krijgen.

GILDEFEESTEN IN 2021

18 juli

NBFS Vlakboogtoernooi jeugd Udenhout is verzet naar 18 juli 2021.
(Dit stond gepland op 30 mei 2021.)

28 augustus

NBFS Noordbrabantse Federatiedag

5 september

Kring Kwartier van Oirschot NBFS-toernooi Gewerschieten
Sint Monulphus-Gondulphusgilde, Antonius, Sambeek
Knegsel

19 september

Kring Peelland NBFS-toernooi VTBS Sint Servatiusgilde Lieshout

GILDEFEESTEN IN 2022

10 april

Kring Peelland NBFS-toernooi kruisboogschieten op wip
Gilde Sint Agatha Boekel

15 mei

Kring Kwartier van Oirschot Vrij gildefeest 700 jaar Gilde Onze
Lieve Vrouwe en de Heilige Willibrordus, Wintelre

29 mei

Kring Maasland Kringgildedag Gilde Sint Antonius Abt Nuland

5 juni

Kring Kempenland Kringgildedag Sint Annagilde in Riethoven

12 juni

Kring Land van Cuijk Vrij gildefeest Sint Antonius, Sambeek

26 juni

Kring Peelland Vrij gildefeest Sint Antonius en
Sint Sebastianusgilde Gemert

3 juli

Kring Kwartier van Oirschot Kringgildedag Gilde Sint Brigida
uit Netersel

10 juli

Kring Land van Cuijk Vrij gildefeest Sint Willibrordusgilde
Geijsteren

augustus

Kring Baronie & Markiezaat Kringgildedag Sint Antonius Abt,
Terheijden

4 september

Kring Peelland NBFS-toernooi Gewerschieten

11 september

Kring Land van Cuijk Kringgildedag Gilde Mathiasgilde Oploo

18 september

Kring Kwartier van Oirschot NBFS-toernooi VTBS

8 oktober

NBFS Noordbrabantse Federatiedag Provinciehuis
's-Hertogenbosch

GILDEFEESTEN IN 2023

april

Kring Kwartier van Oirschot NBFS-toernooi kruisboogschieten
op wip

4 juni

Kring Kempenland Kringgildedag Sint Catharina en het
Sint Barbaragilde Eersel

11 juni

Kring Kwartier van Oirschot Kringgildedag Gilde Sint Sebastiaan
Moergestel

9 juli

Kring Peelland Kringgildedag Sint Lambertus Someren Eind

3 september

Kring Land van Cuijk NBFS-toernooi Gewerschieten

10 september

Kring Kwartier van Oirschot Kringgildedag Gilde Sint Joris
uit Hoogeloon

17 september

Kring Baronie en Markiezaat NBFS-toernooi VTBS

7 oktober

NBFS Noordbrabantse Federatiedag Provinciehuis
's-Hertogenbosch

Voor verdere jaren zie het schema op de federatieve website: www.schuttersgilden.nl

